

B.A. – IInd Year

SEM – III

Previous Year

Question Papers

Academic Year:

(2018-19)

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

ENGLISH (Compulsory) (Paper - C)

English For Communication

Sub. Code : 61900

Day and Date : Monday, 07 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

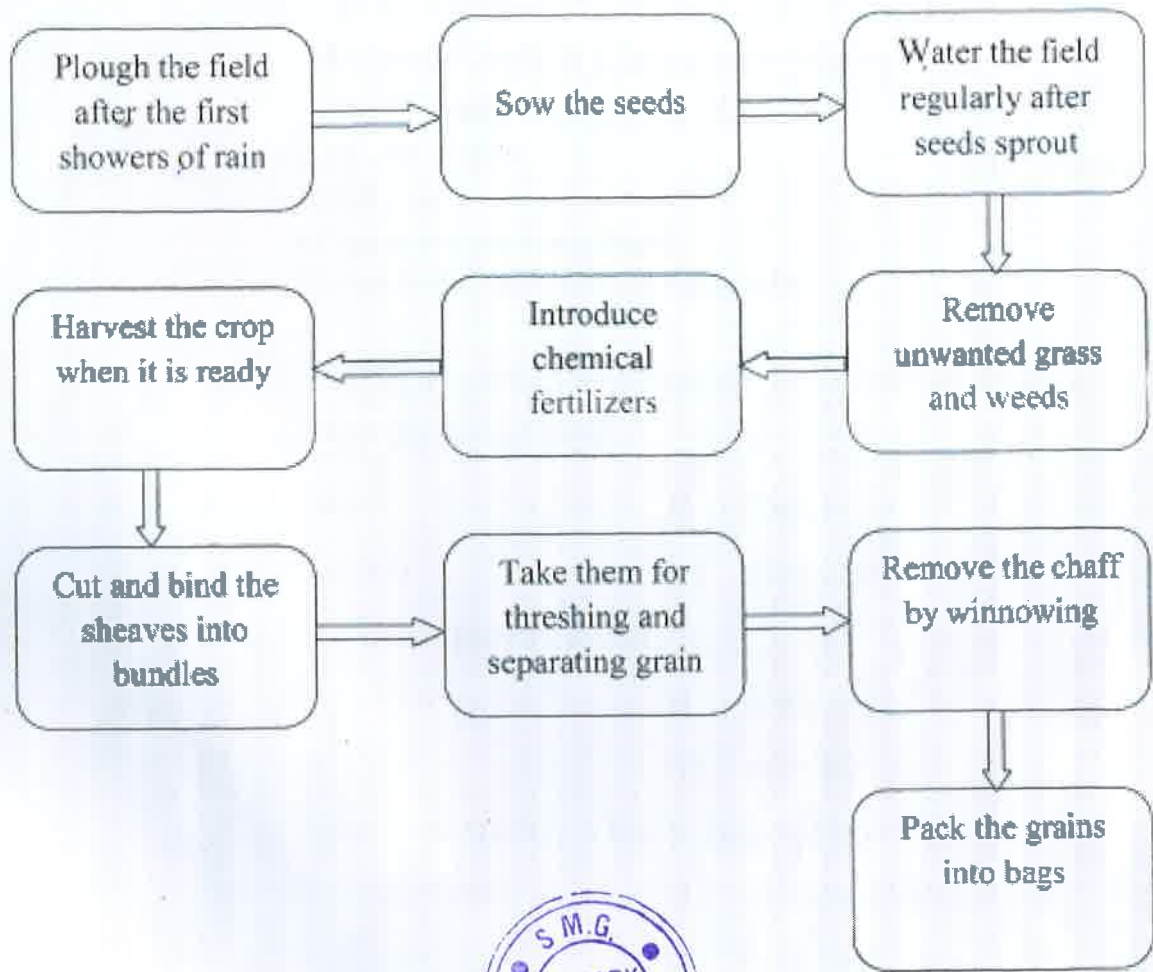
Q1) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. [5]

- a) Bayaji had crossed _____
 - i) seventy
 - ii) fifty
 - iii) sixty
 - iv) eighty
- b) The Chinese Scholar _____ returned to China after spending ten years in India.
 - i) Yi Jing
 - ii) Li Vi
 - iii) Xu Xin
 - iv) Jiang Quian
- c) The title of the poem 'I am not that Woman' suggests that the woman is ____
 - i) careful
 - ii) responsible
 - iii) careless
 - iv) fashionable
- d) Stephen Leacock is an internationally popular _____.
 - i) American writer
 - ii) Canadian writer
 - iii) Spanish writer
 - iv) Japanese writer
- e) According to the poet, though the tree is cut or chopped with repeated blows, its bleeding bark will _____.
 - i) perish
 - ii) wither and dry
 - iii) fallen on the ground
 - iv) heal

- Q2) a)** Answer Any Two of the following questions in about 100 to 120 words each. [10]
- i) Why was Kondiba upset with Bayaji's house? What did he suggest to him?
 - ii) What efforts did Akbar make for standardization of India?
 - iii) How does the Conjurer try hard to impress audience?
- b)** Write a short note on Any One of the following questions in about 100 to 120 words each. [5]
- i) Casteism in Bayaji's village.
 - ii) The Quick Man in the 'The Conjurer's Revenge'.
- c)** Write short note on Any One of the following in about 100 to 120 words. [5]
- i) The qualities and abilities of the woman in the poem 'I am not that Woman'
 - ii) The ironic tone of the poem "On Killing a Tree".
- Q3) a)** Write a paragraph about your likes and dislikes in today's politics or politicians. [5]
- b)** Write a paragraph about the following in about 4-5 sentences each, expressing your beliefs or opinions. (Any Two) [5]
- i) Murder of Rationalist People in India.
 - ii) Environment Conservation : Need of the Time.
 - iii) Superstitions Eradication.
- Q4) a)** Draft a Notice and Agenda of the 7th Annual Meeting of the 'Mahatma Phule Education Society' to discuss various issues. Supply all necessary details. [8]

b) Write a paragraph based on the following flow chart showing the process of harvesting. [7]

Seat No. _____

B - 501

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
ENGLISH (Optional) (Paper - III) (Poetry)
Modern English Literature (New)
Sub. Code : 61941

Day and Date : Friday, 11 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [5]

- a) _____ was the Prince of Troy.
i) Aegisthus	ii) Paris
iii) Agamemmon	iv) Menelaus
- b) The children of the oppressed were _____.
i) well-fed	ii) dying
iii) starving	iv) enjoying
- c) The roofs of the coal-worker's house is made up of _____.
i) long wooden planks.	ii) corrugated iron sheet.
iii) coconut leaves.	iv) thick hey.
- d) _____ are the notable people striving hard to know the true nature of Days.
i) Priest and poet	ii) Patient and doctor
iii) Priest and doctor	iv) Poet and doctor
- e) In Once Upon A Time the poet compares teeth with _____.
i) ice blocks	ii) snake's bare fangs
iii) portrait smile	iv) cocktail faces

Q2) a) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]

- i) Bring out the significance of the title Leda and the Swan.

OR

- ii) Write a critical appreciation of the poem Mirror.

P.T.O.

B - 501

- b) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]
i) Comment on Ted Hughes' portrait of the coal worker in Her Husband.

OR

- ii) Discuss the significance of cultural values reflected in Once Upon A Time.

Q3) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]

- a) Comment on the mood of pessimism and melancholy in Philip Larkin's Days.

OR

- b) Comment on W. H. Auden's O What Is That Sound as a war poem.

Q4) Write short notes on the following in about 100 to 120 words each. (Any three) [15]

- a) Pied Beauty as a hymn
b) The encounter between the oppressed and the oppressors in the poem First, They Said,
c) The difference between culture and animal instincts in the poem Force.
d) Theme of O What Is That Sound.
e) Wild men and grave men in Do Not Go Gentle into that Good Night

B - 503

b) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]

i) Discuss Rama Mehta's art of characterization

OR

ii) Bring out the principal traits of the character of Geeta.

Q3) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]

a) Describe Jeevan Niwas Haveli as a symbol of traditions and past glory.

OR

b) Describe the conflict in the novel.

Q4) Write short notes in about 100 to 120 words. (Any 3) [15]

a) Ending of the novel

b) Significance of the title

c) Jeevan Niwas Haveli

d) Bhagwat singhji

e) Ajay singhji

Seat
No.

B - 480
Total No. of Pages : 2

B. A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

MARATHI (मराठी) (Paper - III) (Optional)

सभासदाची बखर व अनुवाद प्रक्रिया

पाठ्यपुस्तक : 1) सभासदाची बखर - कृष्णाजी अनंत सभासद
2) अनुवाद प्रक्रिया

Sub. Code : 61931

Day and Date : Thursday, 03 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- अ) 'सभासद बखरी'त कोणाचे चरित्रपर जीवन आले आहे?
- i) औरंगजेब ii) शिवाजी महाराज
iii) राजाराम महाराज iv) शाहिस्तेखान
- ब) शिवाजी महाराजांनी जावळी काबीज करून तेथे कोणता किल्ला वसविला?
- i) रायगड ii) प्रतापगड
iii) सिंहगड iv) तोरणागड
- क) शिवाजी-अफजलखान भेट कोणत्या गडाच्या पायथ्याशी ठरविली गेली?
- i) प्रतापगड ii) रायगड
iii) सिंहगड iv) जावळी
- ड) राज्याभिषेक सोहळ्यानंतर शिवाजी महाराजांनी कोणत्या प्रांतात दिग्विजय मोहिम काढली?
- i) कोकण ii) कर्नाटक
iii) गुजरात iv) दिल्ली
- इ) मिर्झा राजे जयसिंगा बरोबर शिवाजी राजांना घेऊन जाण्यासाठी कोण येते?
- i) बेलोलखान ii) हुसेन खान
iii) दिलेलखान iv) इखलास खान

P.T.O.

प्र.2) सभासद बखरीमधून शिवाजी महाराजांच्या व्यक्तिमत्वाचे कोणते पैलू मांडले गेले आहेत, ते स्पष्ट करून लिहा. [15]

किंवा

शिवाजी महाराजांच्या राज्यपध्दतीचे स्वरूप 'सभासद बखरी'च्या आधारे विषद करा.

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) 'सभासद बखरी' मधील शाहिस्तेखान पारिपत्याचा प्रसंग विषद करा.
- ब) 'सभासद बखरी'ची निवेदन शैली विषद करा.
- क) सभासद बखरी मधील 'सुरतेची लूट' या प्रसंगाचे वर्णन स्पष्ट करा.

प्र.4) विविध क्षेत्रातील अनुवादाचे महत्त्व स्पष्ट करून चांगला अनुवादक होण्यासाठी कोणत्या गुणांची आवश्यकता असते ते स्पष्ट करा. [10]

किंवा

'अनुवाद ही केवळ भाषिक आणि तांत्रिक ज्ञानावर साधता येणारी गोष्ट नाही तर तिथे सर्जकतेला विशेष महत्त्व आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या.

B - 482

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

मराठी (Paper - IV) (Optional)

जनाबाईचे अभंग व संपादन प्रक्रिया

Sub. Code : 61932

Day and Date : Friday, 04 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा :

[5]

- i) 'संत वाटिकेतील जाईची वेल' असे कोणत्या कवयित्रीस म्हटले जाते.
अ) मुक्ताबाई ब) महदंबा
क) कान्होपात्रा ड) जनाबाई
- ii) नामस्मरणाने कोण मुक्तीस गेल्याचे जनाबाई सांगते?
अ) अजामेळ ब) नामदेव
क) चोखामेळा ड) दमा
- iii) जनाबाई 'मूळ मायेचा कारटा' कोणास म्हणते?
अ) नामदेवास ब) विठ्ठलास
क) श्रीकृष्णास ड) गोपाळास
- iv) साळी कांडताना उखळ झाडण्यास कोण मदत करते?
अ) चक्रपाणी ब) विठ्ठल
क) नामदेव ड) ज्ञानदेव
- v) जनाबाई आपल्या भारुडात कोणास नवस करते?
अ) विठोबास ब) जोतिबास
क) खंडेरायास ड) बिरोबास

P.T.O.

प्र.2) जनाबाईच्या भावकवितेत विठ्ठलभक्तीची ओढ कशाप्रकारे प्रकटली आहे?

[15]

किंवा

संतसंगती, नाममहात्म्य व पंढरीमहात्म्य जनाबाईने आपल्या अभंगातून कसे पटवून दिले आहे.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (3 पैकी 2)

[20]

- नामदेवाच्या कुटुंबियांचे चित्रण जनाबाईने आपल्या अभंगात कशाप्रकारे केले आहे?
- जनाबाईने आपल्या अभंगाद्वारे सामान्य लोकांना कशाप्रकारे उपदेश केला आहे?
- 'विषयाचे संगती, बहु गेले अधोगती' या अभंगाचा सारांश स्पष्ट करा.

प्र.4) 'संपादकाचे व्यक्तिमत्व बहुआयामी असावे लागते' हे विधान सविस्तर स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

संपादनाचे स्वरूप व पायऱ्या स्पष्ट करा.

ॐॐॐ

B - 494

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

हिंदी (HINDI) (Optional) (Paper - III)

आधुनिक गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक : साहित्य सौरभ

Sub. Code : 61937

Day and Date : Wednesday, 09 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[5]

- i) बेनीमाधव सिंह गाँव के जमींदार थे।
(गोरखपूर / गौरीपुर / गोकाक / गाजियाबाद)
- ii) कालिन्दीचरण की पत्नी का नाम हैं।
(सुजाता / सरोज / सलीमा / सुनंदा)
- iii) 'दुखवा मैं कासे कहूँ' कहानी की नायिका है।
(सकीना / रूबीना / सलीमा / सुरैया)
- iv) विवेकानंद जीवनी के लेखक हैं।
(भीष्म साहनी / यशपाल / रामनाथ सुमन / रामानाथ शुक्ल)
- v) 'नये संसार के अग्रदूत' यह विधा की रचना है।
(निबंध / जीवनी / संस्मरण / डायरी)

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं तीन का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

[15]

- i) "मीठी बातों का परिणाम बहुत देखा मीठी बातों से बाघ के मुँह से अपना सिर नहीं निकाला जा सकता। उस वक्त बाघ का मारना ही एक इलाज है।"
- ii) "मगर मैं उसे न भूल सका। पाँच साल तक पागल की तरह भटकता रहा। अंत में भेस बदलकर बाँदी की नौकरी कर ली। सिर्फ उसे देखते रहने और खिदमत करके दिन गुजारने का इरादा था।"
- iii) "मैं बुढ़ा आदमी हूँ। मेरी जिंदगी खत्म हो गई। मैं कूद पड़ूँगा।"
- iv) "आजकल दुनिया भर में साजिश चल रही है कि कुछ लोग छोटे - छोटे बच्चों को लोभ - लालच दे - देकर अपने गिरोह में शामिल कर लेते हैं और फिर बाकायदा उन्हें ट्रेंड करते हैं, ताकि वो अमन - चैन की दुनिया को बरबाद करने में उनके काम आ सकें।"
- v) "इस घर का तो रिवाज ही है। औरत सिर्फ इस्तेमाल की चीज है। इस घर में रिश्तों की मर्यादा का कोई मतलब ना है बहू। जिंदगी सुख - चैन से काटनी है तो समझौता कर ले।"

P.T.O.

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[15]

- i) भीष्म साहनीने यशपाल को नये संसार का अग्रदूत क्यों कहा है?
- ii) 'नाखून क्यों बढ़ते है?' निबंध के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए।
- iii) विवेकानंद का चरित्र - चित्रण कीजिए।
- iv) 'चूहा' अंश का आशय लिखिए।
- v) 'देशसेवा के अरवाडे में' पाठ के व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) 'बड़े घर की बेटी' कहानी के आधारपर आनंदी का चरित्र - चित्रण कीजिए।

[15]

अथवा

'स्वर्णीय गौरव - गाथा' रेडियो नाटक का आशय लिखिए।

B - 498
Total No. of Pages : 2

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

हिन्दी (HINDI) (Optional) (Paper - IV)

मध्यकालीन एवं आधुनिक काव्य

Sub. Code : 61938

Day and Date : Thursday, 10 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचनाएँ :
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 - 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[5]

- अ) कबीर अपने आप को का शिष्य मानते थे।
(नंददास / नरहरिदास / रामानंद / वल्लभाचार्य)
- ब) 'रामचरितमानस' की भाषा है।
(अवधी / ब्रज / खड़ीबोली / राजस्थानी)
- क) मीराँ के पति का नाम था।
(राणा सांगा / भोजराज / विक्रमसिंह / जयचंद)
- ड) भारतीयों के लिए अतिथि के समान रहे हैं।
(शत्रु / दावन / वीर / देवता)
- इ) 'गाली' कविता स्त्री-पुरुष की को चित्रित करती है।
(विषमता / समानता / सौंदर्य / सभ्यता)

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

[15]

- अ) "किसी का हमने छीना नहीं, प्रकृति का रहा, पालना यही, हमारी जन्मभूमि थी यहीं, कही से हम आए थे नहीं"
- ब) "इत्यादि यूँ तो हर जोखिम से डरते थे लेकिन कभी-कभी जब वो करना छोड़ देते थे तो बाकी सब उनसे डरने लगते थे। इत्यादि ही करने को वो सारे काम करते थे।"

P.T.O.

- क) "खाने के बेहद शौकीन पिताजी कई कई दिन, दूध ब्रेड पर गुजारा करते हैं, मुझे याद है उनका भोजन करना घर का सबसे अहम काम हुआ करता था।"
- ड) "जब कुत्ता और कुतिया एक दूसरे के पूरक है तब कुत्ते को वफादार कहने के साथ ही चरित्र के नाम पर 'कुतिया' गाली क्यों दी जाती है" ?
- इ) "इस तरह वह कवच बन जाता है मछलियों का अब पड़ती रहे ठंड नीचे गर्म पानी में मछलियाँ जीवन का उत्सव मनाती रहती है।"

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन लघुत्तरी प्रश्न के उत्तर लिखिए।

[15]

- अ) कबीर के 'मो को कहाँ ढूँढे बंदे' पद का आशय लिखिए।
- ब) तुलसीदास ने राम के चरणों में शरणागति का चित्रण किस तरह किया है।
- क) सूरदास ने कृष्ण की बाल लीलाओं का वर्णन किस तरह किया है।
- ड) बिहारी के संयोग-श्रृंगार का परिचय दीजिए।
- इ) वृंद के नीति-विषयक विचार संक्षिप्त में लिखिए।

प्र.4) निम्नलिखित में से किसी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न का उत्तर लिखिए।

[15]

- अ) मीराबाई के पदों के आधार पर मीराँ की प्रेम साधना पर प्रकाश डालिए।
- ब) 'स्नेहपथ' कविता में चित्रित सामाजिक समानता विशद कीजिए।

B - 497

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
PSYCHOLOGY (Optional) (Paper - IV)

Social Psychology

Sub. Code : 61984

Day and Date : Wednesday, 09 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below.
[10]

- a) _____ studies the neural and biological bases of social processes.
- i) Cognitive Psychology
 - ii) Social Neuroscience
 - iii) Clinical Psychology
 - iv) Counselling Psychology
- b) _____ is an external determinant of attraction.
- i) Proximity
 - ii) Affiliation
 - iii) Affect
 - iv) Similarity
- c) The view that biological factors play an important role in social behaviour comes from the field of _____ Psychology.
- i) Cultural
 - ii) Clinical
 - iii) Educational
 - iv) Evolutionary
- d) Self-enhancement is a technique of _____.
- i) learning
 - ii) impression management
 - iii) marketing
 - iv) memory improvement
- e) Frustration is _____ determinant of aggression.
- i) social
 - ii) cultural
 - iii) personal
 - iv) environmental
- f) In _____, behavior is observed in natural setting.
- i) correlation method
 - ii) experimental method
 - iii) naturalistic observation
 - iv) interview method

P.T.O.

- g) Social learning theory of aggression was proposed by _____.
i) Anderson ii) Bandura
iii) Freud iv) Zillmann
- h) There are _____ basic channels of non-verbal communication.
i) 2 ii) 4
iii) 5 iv) 6
- i) Cicero stated “The _____ is the image of the soul.”
i) face ii) eyes
iii) heart iv) brain
- j) Social comparison theory was proposed by _____.
i) Newcomb ii) Rosenbaum
iii) Asch iv) Festinger

Q2) Answer the following questions.

- a) Define social psychology and describe the scientific nature of social psychology. [10]

OR

Explain tactics of impression management and the role of cognitive load in impression management.

- b) Describe modern theories of aggression. [10]

OR

Explain the importance of similarity and mutual liking in interpersonal attraction.

Q3) Write short notes (any four) : [20]

- The power of proximity
- Punishment: Prevention of aggression
- Systematic observation
- Frustration
- Deception
- The importance of affiliation for human existence

B - 497

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

[10]

- अ) हे सामाजिक प्रक्रियांचा मजाशास्त्रीय आणि जैविक पाया अभ्यासते.
- i) बोधनिक मानसशास्त्र
 - ii) सामाजिक चेतनाविज्ञान
 - iii) चिकित्सा मानसशास्त्र
 - iv) समुपदेशन मानसशास्त्र
- ब) हे आकर्षणाचे बाह्य निर्धारक आहे.
- i) जवळिकता
 - ii) सहवास
 - iii) भाव
 - iv) सारखेपणा
- क) जैविक घटक सामाजिक वर्तनामध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावतात, असा दृष्टीकोन मानसशास्त्रातून आला आहे.
- i) सांस्कृतिक
 - ii) चिकित्सा
 - iii) शैक्षणिक
 - iv) उत्क्रांती
- ड) स्व - संवर्धन हे चे तंत्र आहे.
- i) अध्ययना
 - ii) छाप व्यवस्थापना
 - iii) विपणना
 - iv) स्मृती वर्धना
- इ) वैफल्य हे आक्रमकतेचे निर्धारक आहे.
- i) सामाजिक
 - ii) सांस्कृतिक
 - iii) व्यक्तिगत
 - iv) वातावरणीय
- फ) मध्ये नैसर्गिक वातावरणातील वर्तनाचे निरीक्षण केले जाते.
- i) सहसंबंध पध्दती
 - ii) प्रायोगिक पध्दती
 - iii) नैसर्गिक निरीक्षण
 - iv) मुलाखत पध्दती
- य) आक्रमकतेचा सामाजिक अध्ययन सिध्दांत यांनी मांडला.
- i) अँडरसन
 - ii) बांडुरा
 - iii) फ्रॉईड
 - iv) झिलमन
- र) अशाब्दिक संप्रेषणाचे मूलभूत मार्ग आहेत.
- i) 2
 - ii) 4
 - iii) 5
 - iv) 6

- ल) '..... हे आत्म्याचे प्रतिबिंब आहे' असे सिसरो यांनी म्हटले आहे.
i) चेहरा	ii) डोळे
iii) हृदय	iv) मेंदू
- व) सामाजिक तुलना सिद्धांत यांनी मांडला.
i) न्यूकोम्ब	ii) रोझेनबाउम
iii) अँश	iv) फेस्टिंजर

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. सामाजिक मानसशास्त्राच्या शास्त्रीय स्वरूपाचे वर्णन करा. [10]

किंवा

छाप व्यवस्थापनाच्या युक्त्या स्पष्ट करा आणि छाप व्यवस्थापनातील बोधनिक भाराची भूमिका स्पष्ट करा.

- ब) आक्रमकतेच्या आधुनिक सिद्धांतांचे वर्णन करा. [10]

किंवा

आंतरव्यक्तिक आकर्षणातील सारखेपणा आणि परस्पर आवड यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) जवळिकतेचे सामर्थ्य
 ब) शिक्षा: आक्रमकता प्रतिबंध
 क) पध्दतशीर निरीक्षण
 ड) वैफल्य
 इ) फसवणूक
 फ) मानवी अस्तित्वासाठी सहवास (संलग्नता) प्रेरणेचे महत्त्व

B - 502

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

PSYCHOLOGY (Optional) (Paper - III)

Child Psychology

Sub. Code : 61983

Day and Date : Friday, 11 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative given in the bracket. **[10]**

- a) _____ is a genetic unit.
i) Gene	ii) Brain
iii) Emotion	iv) Body
- b) XYY Syndrome occurs in _____
i) Animals	ii) Female
iii) Males	iv) Old persons
- c) Blood types are created by differences in the surface structure of _____ blood cells.
i) White	ii) Black
iii) Red	iv) Yellow
- d) DNA contains _____ information.
i) Social	ii) Cultural
iii) Motor	iv) Genetic
- e) The _____ Period is the period of prenatal development that occurs from 2 to 8 weeks after conception.
i) Fetal	ii) Childhood
iii) Germinal	iv) Embryonic
- f) _____ lobes have an active role in hearing language processing and memory.
i) Frontal	ii) Parietal
iii) Temporal	iv) Occipital

P.T.O.

- g) The growing consensus is that _____ is better for the infant than bottle feeding.
- i) Spoon feeding
 - ii) Breast feeding
 - iii) food feeding
 - iv) Protiene feeding
- h) _____ explained the psychosocial stage which is associated with early childhood.
- i) Piaget
 - ii) Erikson
 - iii) Freud
 - iv) Bandura
- i) _____ suggested preoperational stages of early childhood.
- i) Erikson
 - ii) Piaget
 - iii) Kogan
 - iv) Carlsen
- j) There are _____ stages in prenatal development.
- i) Two
 - ii) Three
 - iii) Four
 - iv) Five

Q2) Answer the following questions.

- a) Describe chromosomal and gene-linked abnormalities. [10]

OR

Explain psychoactive drugs.

- b) Describe the nutrition in infancy. [10]

OR

Explain body growth and change in early childhood.

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Genes and Chromosome.
- b) The brain - Infancy
- c) The fetal period
- d) Patterns of growth - infancy
- e) Behaviour genetics
- f) Body growth and changes in early adulthood.

B - 502

घसठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

[10]

- अ) हे आनुवांशिक एकक आहे.
- i) जनूक
 - ii) मेंदू
 - iii) भावना
 - iv) शरीर
- ब) क्षय संलक्षण आढळतो.
- i) प्राण्यामध्ये
 - ii) स्त्रियांमध्ये
 - iii) पुरुषांमध्ये
 - iv) वृद्धांमध्ये
- क) रक्तातील पेशीच्या पृष्ठभागावरील रचनामधील भिन्नतेमुळे रक्त गटांच्या प्रकारांची निर्मिती होते.
- i) पांढऱ्या
 - ii) काळ्या
 - iii) तांबड्या
 - iv) पिवळ्या
- ड) डी. एन. ए. माहिती धारण करतात.
- i) सामाजिक
 - ii) सांस्कृतिक
 - iii) कारक
 - iv) जननिक
- इ) कालावधी जन्मपूर्व विकासाचा काळ असतो की ज्यामध्ये गर्भधारणा झाल्यापासून 2 ते 8 आठवड्यांचा असतो.
- i) गर्भावस्थेचा
 - ii) बाल्यावस्थेचा
 - iii) बीजावस्थेचा
 - iv) भ्रूणावस्था
- फ) श्रवण, भासेचे प्रक्रिये आणि स्मरणामध्ये भूमिका कृतिशिल असते.
- i) अग्रखंड
 - ii) पार्श्वखंड
 - iii) कुभ्रखंड
 - iv) मध्यखंड
- य) बाटलीतील दूधापेक्षा उत्तम असते असा वाढता समज आहे.
- i) चमच्याने भरविणे
 - ii) स्तनपान
 - iii) अन्न भरविणे
 - iv) प्रथिने भरविणे
- र) यांनी मनोसामाजिक अवस्था स्पष्ट केलेली आहे की जी प्रारंभिक बाल्यावस्थेशी संबंधित आहे.
- i) पियाजे
 - ii) एरिकसन
 - iii) फ्रॉईड
 - iv) बांडुरा

- ल) यांनी प्रारंभिक बाल्यावस्थेतील हाताळणीपूर्व / सक्रियात्मक अवस्था सूचविल्या आहेत.
i) एरिकसन	ii) पियाजे
iii) कोगन	iv) कार्लसेन
- व) जन्मपूर्व विकासाच्या अवस्था आहेत.
i) दोन	ii) तीन
iii) चार	iv) पाच

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) गुणसूत्रीय आणि जनुकांशी जोडलेल्या विकृती स्पष्ट करा. [10]

किंवा

मानसिक क्रियाशिल मादकद्रव्यांचे वर्णन करा.

- ब) शैशवावस्थेतील पोषक आहाराचे वर्णन करा. [10]

किंवा

प्रारंभिक बाल्यावस्थेतील शारिरीक वाढ आणि बदलांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) जनुके आणि गुणसूत्रे
 ब) मेंदू - शैशवावस्था
 क) गर्भावस्था
 ड) वाढीचा आकृतीबंध - शैशवावस्था
 इ) वर्तन प्रजननशास्त्र
 फ) प्रारंभिक बाल्यावस्थेतील शारिरीक वाढ आणि बदल

B - 485

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
GEOGRAPHY (Optional) (Paper - III)
Soil Geography
Sub. Code : 61987

Day and Date : Saturday, 05 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [10]

- i) Soil Geography is the sub branch of which Geography?
 - a) Physical Geography
 - b) Soil Geography
 - c) Political Geography
 - d) Economic Geography
- ii) Who introduced the principals of soil Geography?
 - a) Davis
 - b) Penck
 - c) Dokuchaev
 - d) Wegener
- iii) Which factor is most important in soil formation?
 - a) Parent rock
 - b) Organic
 - c) Management
 - d) None of these
- iv) Soil structure and formation are which type process?
 - a) Political factor
 - b) Natural factor
 - c) Cultural factor
 - d) Soil factor
- v) In which region the black cotton soil is found?
 - a) Deccan Plateau
 - b) Western Ghats
 - c) Ganga Basin
 - d) Costal Area
- vi) Fertility and productivity of soil are mostly depends on _____.
 - a) Climate
 - b) Rainfall
 - c) Parent rock
 - d) Organic factor

P.T.O

- vii) Which soil type has high proportion of Humus?
a) Podzol b) Tundra
c) Chernozem d) Desert
- viii) Which of the following method is not useful for soil conservation?
a) High Irrigation b) Crop rotation
c) Contour Bunding d) None of these
- ix) Which technique is used for management of soil fertility?
a) Manures b) Irrigation
c) Crop choice d) Soil testing
- x) Water logging is which type of degradation of soil?
a) Biological b) Chemical
c) Political d) Physical

Q2) Write in detail answers of the following questions :

[20]

- a) What is Soil Geography? Explain the scope of Soil Geography.

OR

Explain the factors affect on formation and development.

- b) Explain the world soil types with its characteristics.

OR

Explain the major methods of soil management.

Q3) Write short notes on any four of the following.

[20]

- a) Nature of Soil Geography
b) Texture of soil
c) Soil conservation
d) Controlling factors of Soil Erosion
e) Need of soil management
f) Soil erosion

B - 485

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) मृदा भूगोल ही कोणत्या भूगोलशास्त्राची उपशाखा आहे.
अ) प्राकृतीक भूगोल ब) मृदा भूगोल
क) राजकीय भूगोल ड) आर्थिक भूगोल
- ii) मृदा भूगोलाची तत्वे सर्वप्रथम कोणी प्रस्थापीत केली?
अ) डेव्हीस ब) पेंक
क) डोकोचेव्ह ड) वेगनर
- iii) मृदा निर्मितीत कोणत्या घटकास ज्यास्त महत्व आहे?
अ) जनक खडक ब) जैविक
क) व्यवस्थापन ड) यापैकी नाही
- iv) मृदेची रचना व निर्मिती ही कोणती प्रक्रिया आहे?
अ) राजकीय घटक ब) नैसर्गीक घटक
क) सांस्कृतीक घटक ड) मृदा घटक
- v) काळी कापसाची मृदा कोणत्या प्रदेशात आढळते?
अ) दरखन पठार ब) पश्चिम घाट
क) गंगा खोरे ड) किनारपट्टी प्रदेश
- vi) मृदेची सुपीकता व उत्पादकता कोणत्या घटकावर अवलंबून आहे?
अ) हवामान ब) पाऊस
क) जनक खडक ड) जैविक घटक
- vii) कोणत्या मृदा प्रकारात ह्यूमसचे प्रमाण ज्यास्त असते.
अ) पॉडझॉल ब) टुंड्रा
क) चर्नोझम ड) वाळवंटी

- viii) खालीलपैकी कोणती पद्धत मृदा संवर्धनासाठी उपयुक्त नाही?
- अ) अति जलसिंचन ब) पीक फेरपालट
क) समपातळीतील बांध ड) यापैकी नाही
- ix) मृदा सुपीकता व्यवस्थापनासाठी कोणत्या तंत्राचा वापर होतो?
- अ) खते ब) जलसिंचन
क) पिकनिवड ड) मृदा परिक्षण
- x) पाणथळ जमिन ही मृदेच्या अवनतीचा कोणता प्रकार आहे?
- अ) जैवीक ब) रासायनिक
क) राजकीय ड) प्राकृतिक

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) मृदा भूगोल म्हणजे काय ते सांगून मृदा भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

मृदा निर्माती व विकासावर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा.

- ब) जगातील मृदा प्रकार सांगून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

मृदा व्यवस्थापनाच्या प्रमुख पद्धती सांगा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मृदा भूगोलशास्त्राचे स्वरूप
ब) मृदेचा पोत
क) मृदा संधारण
ड) मृदेची झीज नियमित करणारे घटक
इ) मृदा व्यवस्थापनाची गरज
फ) मृदा धूप

ॐ ॐ ॐ

B - 493

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
GEOGRAPHY (Optional) (Paper - IV)

Human Geography

Sub. Code : 61988

Day and Date : **Tuesday, 08 - 01 - 2019**

Total Marks : 50

Time : **03.00 p.m. to 05.00 p.m.**

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat diagrams and maps wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions :

[10]

- i) Which of the following is the branch of Human Geography?
 - a) Social Geography
 - b) Climatology
 - c) Meteorology
 - d) Ocean Geography
- ii) Who put forth the concept of 'Determinism'?
 - a) Ratzel
 - b) Blache
 - c) Taylor
 - d) Febware
- iii) Which of the following is the biological factor?
 - a) Culture
 - b) Race
 - c) Religion
 - d) Nationality
- iv) Which is the racial group of European people?
 - a) Mongoloids
 - b) Negroids
 - c) Caucasoids
 - d) None of these
- v) Who put forth 'Theory of Population Growth'?
 - a) Ratzel
 - b) Penk
 - c) Davis
 - d) Malthus
- vi) Which of the following region has high density of population?
 - a) Plateau region
 - b) Mountain region
 - c) Plain region
 - d) None of these

P.T.O.

B - 493

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) खालीलपैकी कोणती शाखा मानवी भूगोलशास्त्राची आहे?
अ) सामाजिक भूगोलशास्त्र ब) हवामानशास्त्र
क) वातावरणशास्त्र ड) सागरीभूगोलशास्त्र
- ii) निसर्गवाद ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) रॅटझेल् ब) ब्लेश
क) टेलर ड) फेबव्हरे
- iii) खालीलपैकी जीवशास्त्रीय घटक कोणता?
अ) संस्कृती ब) वंश
क) धर्म ड) राष्ट्रीयत्व
- iv) युरोपियन लोकांचा वांशिक गट कोणता आहे?
अ) मंगोलाईड्स ब) निग्रॉईड्स
क) कॉकेस्वाईड्स ड) यापैकी नाही
- v) लोकसंख्या वाढीचा सिध्दांत कोणी मांडला?
अ) रॅटझेल् ब) पेंक
क) डेव्हीस ड) माल्थस
- vi) खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशाची लोकसंख्या जास्त असते?
अ) पठारी प्रदेश ब) पर्वतीय प्रदेश
क) मैदानी प्रदेश ड) यापैकी नाही
- vii) खालीलपैकी कोणत्या देशाची लोकसंख्या सर्वात जास्त आहे?
अ) भारत ब) रशिया
क) संयुक्त संस्थाने ड) जपान

- viii) भारतातील वार्षिक लोकसंख्या वाढीचे प्रमाण किती आहे?
- अ) 2.1 टक्के ब) 0.5 टक्के
क) 0.8 टक्के ड) 1.6 टक्के
- ix) लोकसंख्येचे स्थलांतर कोणत्या प्रमुख कारणाने होते?
- अ) गरीबी ब) सामाजिक
क) आर्थिक ड) सुरक्षितता
- x) कोणाच्या मते, अंतर्गत स्थलांतर हे आंतरराष्ट्रीय स्थलांतरापेक्षा महत्वाचे आहे?
- अ) नॉटस्टाइन ब) डेव्हीस किंगस्ले
क) माल्थस ड) हॉले

प्र.2) खालीलपैकी प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) मानवी भूगोलशास्त्राची व्याख्या सांगून मानवी भूगोलशास्त्राच्या शाखा वर्णन करा.

किंवा

जगातील प्रमुख वांशिक गट स्पष्ट करा.

- ब) जागतिक लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे आर्थिक घटक स्पष्ट करा.

किंवा

मानवी स्थलांतराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मानवी भूगोलशास्त्राचे स्वरूप
ब) पर्यावरणवाद संकल्पना
क) जगातील धार्मिक गट
ड) मानव-पर्यावरण संघर्ष
इ) जगातील विरळ लोकवस्तीचे प्रदेश
फ) भारताचे लोकसंख्या विषयक धोरण

B - 487

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN INDIA (I.D.S.)

(Paper - I)

Sub. Code : 61910

Day and Date : Monday, 07 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below. [10]

- i) The Elphinstone college was started at Mumbai on _____
 - a) 1833
 - b) 1834
 - c) 1835
 - d) 1836
- ii) The 'Board of Education' was established at _____
 - a) Mumbai
 - b) Pune
 - c) Satara
 - d) Kolhapur
- iii) In 1829 the government passed _____ act
 - a) Jay Vyavastha
 - b) Satibandi
 - c) Hindu Punarvivaha
 - d) Narbalibandhi
- iv) _____ founded 'Arya Samaj'.
 - a) Swami Dayanand Saraswati
 - b) Ramkrishna Paramhans
 - c) Swami Vivekanand
 - d) Raja Rammohan Roy
- v) _____ Newspaper was started by Raja Rammohan Roy.
 - a) Dnyanoday
 - b) Prabhakar
 - c) Sanwad Koumodi
 - d) Indu Prakash
- vi) _____ established Satyashodhak Samaj.
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Mahatma Phule
 - c) Mahatma Gandhi
 - d) Pandit Nehru

P.T.O.

- vii) The drama 'Tritiya Ratna' was written by _____
- a) Lokhitwadi b) Bhau Daji Lad
c) Bal Shashtri Jambhekar d) Mahatma Phule
- viii) _____ established the 'Anarya Dosh Parihar Mandali' sanstha.
- a) Gopal Baba Valangakar b) Mahatma Phule
c) Kisan Bhaguji Bansode d) Dr. Anne
- ix) _____ started 'Mukanayak' newspaper.
- a) Raja Rammohan Roy b) Mahatma Phule
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Bhau Daji Lad
- x) 'Kalaram Temple' satyagrah was done at _____
- a) Mahad b) Pune
c) Nashik d) Aurangabad

Q2) Answer the following questions.

- a) Write the social reforms of East India Company. [10]

OR

Explain the principles and work of 'Arya Samaj'.

- b) Explain the work done by Mahatma Phule for women and untouchables. [10]

OR

Write in detail the social work of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q3) Write short notes (any four) : [20]

- a) Hunter Commission
b) Bramho Samaj
c) Ramkrishna Mission
d) Work of Justice Party
e) Educational work of Mahatma Phule
f) Contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar in Indian Constitution

B - 487

- ix) यांनी 'मूकनायक' हे वृत्तपत्र सुरु केले.
- अ) राजा राममोहन रॉय ब) महात्मा फुले
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) भाऊ दाजी लाड
- x) 'काळाराम मंदिर' सत्याग्रह येथे करण्यात आला.
- अ) महाड ब) पुणे
क) नाशिक ड) औरंगाबाद

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) ईस्ट इंडिया कंपनी सरकारने केलेल्या सामाजिक सुधारणा सांगा. [10]

किंवा

आर्य समाजाचे तत्वे आणि कार्य स्पष्ट करा.

- ब) महात्मा फुले यांनी स्त्रियां आणि अस्पृश्यांसाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा. [10]

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक कार्य लिहा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) हंटर कमिशन
ब) ब्राम्हो समाज
क) रामकृष्ण मिशन
ड) जस्टिस पार्टीचे कार्य
इ) महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक कार्य
फ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे भारतीय राज्यघटनेतील योगदान

B - 492

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019

HISTORY (Optional) (Paper - IV)

Freedom Struggle of India - I

Sub. Code : 61960

Day and Date : Tuesday, 08 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below : [10]

- i) The Princely State of Satara was detained in the year _____.
 - a) 1848
 - b) 1949
 - c) 1849
 - d) 1857
- ii) _____ was the first martyr in the Uprising of 1857.
 - a) Maulavi Ahemedulla
 - b) Kuvarsingh
 - c) Taty a Tope
 - d) Mangal Pande
- iii) _____ was the last Mughal emperor.
 - a) Aurangjeb
 - b) Azamshaha
 - c) Akbar
 - d) Bahadurshaha
- iv) The Mumbai - Thane the first rail-road was started in _____.
 - a) 1853
 - b) 1855
 - c) 1850
 - d) 1856
- v) _____ Newspaper was started by Balshastri Jambhekar.
 - a) Samta
 - b) Janta
 - c) Darpan
 - d) Navakal
- vi) The 1893 World Religion Conference was held at _____.
 - a) London
 - b) Chicago
 - c) France
 - d) Mumbai

P.T.O.

- vii) The book 'Geeta Rahasya' was written by _____.
- a) Swami Vivekanand b) Mahatma Gandhi
c) Dadabhai Nauroji d) Lokmanya Tilak
- viii) _____ movement was stopped due to Chaurichaura incident.
- a) Civil Disobedience b) Non co-operation
c) Bahishkar d) Swadeshi
- ix) The Gandhi-Erwin treaty was signed on _____.
- a) 3rd March, 1931 b) 4th March, 1931
c) 5th March, 1931 d) 6th March, 1931
- x) _____ was selected to be the first individual Satyagrahi.
- a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
c) Sarojini Naidu d) Vinoba Bhave

Q2) Answer the following questions in detail.

- a) Explain the causes of failure of Uprising of 1857. [10]

OR

Explain the causes of rise of Indian nationalism.

- b) Explain in detail about the Home Rule Movement. [10]

OR

Explain the causes and nature of Non Co-Operation Movement.

Q3) Write short notes (any four) : [20]

- a) Social causes of Uprising of 1857.
b) Cartridge case.
c) The aim and the policy of Indian National Congress.
d) Chatusutri of Lokmanya Tilak.
e) Civil Disobedience Movement.
f) Quit India Movement.

B - 492

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[10]

- i) सातारा संस्थान साली खालसा केले.
अ) 1848 ब) 1949
क) 1849 ड) 1857
- ii) 1857 च्या उठावातील हा पहिला हुतात्मा होय.
अ) मौलवी अहमदुल्ला ब) कुवरसिंह
क) तात्या टोपे ड) मंगल पांडे
- iii) हा मुघल वंशातील शेवटचा बादशहा होय.
अ) औरंगजेब ब) आझमशहा
क) अकबर ड) बहादूरशहा
- iv) मुंबई-ठाणे हा पहिला रेल्वे मार्ग मध्ये सुरु झाला.
अ) 1853 ब) 1855
क) 1850 ड) 1856
- v) बाळशास्त्री जांभेकर यांनी हे वर्तमानपत्र सुरु केले.
अ) समता ब) जनता
क) दर्पण ड) नवाकाळ
- vi) 1893 साली जागतिक धर्मपरिषद येथे भरली होती.
अ) लंडन ब) शिकागो
क) फ्रान्स ड) मुंबई
- vii) गीतारहस्य हा ग्रंथ यांनी लिहला.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) म. गांधी
क) दादाभाई नौरोजी ड) लोकमान्य टिळक
- viii) चौरीचौरा घटनेमुळे ही चळवळ थांबविली गेली.
अ) कायदेभंग ब) असहकार
क) बहिष्कार ड) स्वदेशी

- ix) गांधी-आयर्विन करार रोजी झाला.
- अ) 3 मार्च, 1931 ब) 4 मार्च, 1931
- क) 5 मार्च, 1931 ड) 6 मार्च, 1931
- x) हे पहिले वैयक्तिक सत्याग्रही म्हणून निवडले गेले.
- अ) म. गांधी ब) लो. टिळक
- क) सरोजिनी नायडू ड) विनोबा भावे

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) 1857 च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) होमरूल चळवळी विषयी सविस्तर माहिती लिहा. [10]

किंवा

असहकार चळवळीची कारणे व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) 1857 च्या उठावाची सामाजिक कारणे
- ब) काडतूस प्रकरण
- क) काँग्रेसची ध्येय धोरणे
- ड) लो. टिळकांची चतुःसूत्री
- इ) सविनय कायदेभंग
- फ) छोडो भारत आंदोलन

B - 483

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - II) (Semester - III) (Optional) Examination,
January - 2019
ECONOMICS (Paper - IV)
Banks and Financial Institutions
Sub. Code : 61968**

Day and Date : Friday, 04 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose suitable alternatives and complete the following sentences : [10]

- a) The primary functions of commercial Banks are _____.
 - i) Credit creation
 - ii) Accepting deposit
 - iii) Advancing Loans
 - iv) All above
- b) Over-draft facility is given on _____ account.
 - i) Saving
 - ii) Minor's
 - iii) Recurring
 - iv) Current
- c) Reserve Bank of India was established in the year _____.
 - i) 1935
 - ii) 1925
 - iii) 1955
 - iv) 1945
- d) _____ is a right of banker.
 - i) Right of charge interest and commission
 - ii) Banker's lien
 - iii) Closing of an account
 - iv) All above
- e) _____ are two sides of balance sheet.
 - i) Loans and advances
 - ii) Profit and loss
 - iii) Investment and disinvestment
 - iv) Liabilities and assets
- f) Banking ombudsman scheme in India was introduced in the year _____.
 - i) 1995
 - ii) 1955
 - iii) 1949
 - iv) 1959

P.T.O

वक Eco

B - 483

मराठी रूपांतर

Jan 2019

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खाली दिलेल्या पर्यायांमधून अचूक पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

- अ) व्यापारी बँकाची प्राथमिक कार्य आहे.
- i) पतनिर्मिती ii) ठेवी स्वीकारणे
iii) कर्जे देणे iv) वरील सर्व
- ब) अधिकर्ष सवलत ही खात्यावर दिली जाते.
- i) बचत ii) अज्ञान व्यक्तीच्या
iii) आवर्ती ठेव iv) चालू खाते
- क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची स्थापना साली झाली.
- i) 1935 ii) 1925
iii) 1955 iv) 1945
- ड) हा बँकरचा अधिकार आहे.
- i) व्याज आणि कमिशन आकारण्याचा अधिकार
ii) बँकरचा धारणाधिकार
iii) खाते बंद करण्याचा अधिकार
iv) वरील सर्व
- इ) या ताळेबंदाच्या दोन बाजू असतात
- i) कर्जे व अग्रिमे ii) नफा आणि तोटा
iii) गुंतवणूक व निर्गुंतवणूक iv) देयता आणि मालमत्ता
- फ) बँकिंग लोकपाल योजना साली सुरु झाली.
- i) 1995 ii) 1955
iii) 1949 iv) 1959

- य) वित्तीय समावेशनासाठी ची आवश्यकता भासते.
- i) कर्ज मागणाऱ्यांची ii) नियोजनाची
- iii) वित्तीय साक्षरतेची iv) वरीलपैकी काही नाही
- र) एक रूपयाची नोट चलनात आणणारी संस्था होय.
- i) अर्थमंत्रालय ii) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
- iii) स्टेट बँक ऑफ इंडिया iv) नाबार्ड
- ल) बँकदर हे पतनियंत्रणाचे साधन आहे.
- i) संख्यात्मक ii) गुणात्मक
- iii) वेचक iv) यापैकी नाही
- व) पतनिर्मिती ही वर अवलंबून आहे.
- i) कर्जाची मागणी ii) ठेवी
- iii) कर्ज धोरण iv) वरील सर्व

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) व्यापारी बँकाची विविध कार्ये सांगा. [10]

किंवा

बँक खाते उघडणे, चालविणे आणि बंद करणेची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

ब) रिझर्व्ह बँक इंडियाची पत नियंत्रणाची साधने स्पष्ट करा. [10]

किंवा

1991 नंतरच्या चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा (कोणत्याही चार). [20]

अ) पतनिर्मिती

ब) कर्ज मूल्यांकनाचे महत्व

क) रेपोदर व रिर्व्हर्स रेपोदर

ड) बँकेचा ताळेबंद

इ) गुंतवणूक विषय धोरण

फ) बँकरचे अधिकार

B - 481

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
ECONOMICS (Optional) (Paper - III)
Macro Economics (Part - I)
Sub. Code : 61967

Day and Date : Thursday, 03 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative : [10]

- i) Macro Economics variable is _____
 - a) National Income
 - b) National Price
 - c) Personal Income
 - d) Transfer Income
- ii) _____ aspects are studied in Macro Economics.
 - a) Production function
 - b) Trade cycles
 - c) Distribution theory
 - d) All of the above
- iii) _____ has stated cash balance approach.
 - a) Fishers
 - b) J.M. Keynes
 - c) Marshall
 - d) None of these
- iv) _____ has given the " Transaction approach/equation".
 - a) Marshall
 - b) A. C. Pigou
 - c) J.M. Keynes
 - d) Fishers
- v) Prof. Pigou has given the equation _____.
 - a) $P = \frac{MV + M_1 V_1}{T}$
 - b) $P = \frac{KY}{M}$
 - c) $P = \frac{KR}{M}$
 - d) $n = p(k + rk_1)$

P.T.O.

- vi) The Base year should be _____
- a) Depression year b) Normal year
c) Famine year d) Prosperous year
- vii) The Principle of "Effective Demand" stated by _____
- a) Marshall b) Prof. Pigou
c) J.M. Keynes d) Fishers
- viii) _____ has used the concepts of Multiplier first time in economics.
- a) Fishers b) A. C. Pigou
c) J.M. Keynes d) J. F. Khanh
- ix) Consumption function is a functional relationship between Income and _____
- a) Saving b) Consumption
c) Investment d) Expenditure
- x) The Economic reforms are implemented in _____
- a) 1991 b) 1992
c) 1993 d) 1994

Q2) Answer the following questions.

- a) Explain the different concepts of National Income. [10]

OR

Explain the meaning and construction of simple Index Numbers.

- b) Explain the Fisher quantities theory of money. [10]

OR

Explain the Principle of Effective Demand.

Q3) Write short notes (Any four) : [20]

- a) Macro Economics Variables.
b) Methods of Measuring National Income.
c) Functions of Money.
d) Types of Index Number.
e) Say's law of Market.
f) Investment Function.

B - 481

मराठी रूपांतर

ECO
4/2019

Jan-2019

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

प्र.1) खालील पैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) हे समग्रलक्षी आर्थिक चल आहे.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) राष्ट्रीय किंमत
क) व्यक्तीगत उत्पन्न ड) संक्रांत उत्पन्न
- ii) समग्रलक्षी अर्थशास्त्रात याचा अभ्यास केला आहे.
अ) उत्पादन फलन ब) व्यापार चक्रे
क) वितरणाचे सिद्धांत ड) वरील सर्व
- iii) यांनी रोख शिल्लक दृष्टिकोन मांडला.
अ) फिशर ब) जे. एम. केन्स
क) मार्शल ड) यापैकी नाही
- iv) यांनी व्यवहारी समीकरण / दृष्टीकोन मांडला.
अ) मार्शल ब) ए. सी. पिगू
क) जे. एम. केन्स ड) फिशर
- v) प्रा. पिगू यांनी हे समीकरण मांडले.
अ) $P = \frac{MV + M_1V_1}{T}$ ब) $P = \frac{KY}{M}$
क) $P = \frac{KR}{M}$ ड) $n = p(k + rk_1)$
- vi) मुळ वर्ष हे असावे.
अ) मंदीचे वर्ष ब) सर्वसाधारण वर्ष
क) दुष्काळी वर्ष ड) भरभराटीचे वर्ष

- vii) यांनी प्रभावी मागणीचे तत्व मांडले आहे.
 अ) मार्शल ब) प्रा. पिगू
 क) जे. एम. केन्स ड) फिशर
- viii) यांनी प्रथम गुणक संकल्पना अर्थशास्त्र मांडली आहे.
 अ) फिशर ब) ए. सी. पिगू
 क) जे. एम. केन्स ड) जे. एफ. कान्ह
- ix) उपभोग प्रवृत्ती मध्ये उत्पन्न आणि यांच्यातील कार्यात्मक संबंध होय.
 अ) बचत ब) उपभोग खर्च
 क) गुंतवणूक ड) खर्च
- x) या वर्षा पासून आर्थिक सुधारणा सुरू केली.
 अ) 1991 ब) 1992
 क) 1993 ड) 1994

प्र.2) खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

- अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 साधा निर्देशांकाचा अर्थ सांगून त्यांची रचना स्पष्ट करा.
- ब) फिशरचा चलन संख्यामान सिद्धांत स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 प्रभावी मागणीचे तत्व स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) समग्रलक्षी आर्थिक चले.
 ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मापन पध्दती
 क) पैशाची कार्ये
 ड) निर्देशांकाचे प्रकार
 इ) से. बाजार विषयक नियम
 फ) गुंतवणूक फलन

[20]

B - 488

Total No. of Pages : 7

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
LOGIC (I.D.S.) (Paper - I)
Traditional Logic
Sub. Code : 61913

Day and Date : Monday, 07 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [10]

i) _____ is the main subject of Logic.

- a) Thinking
- b) Inference
- c) Knowledge
- d) Superstition

ii) The nature of deductive inference is always _____

- a) Definite
- b) Indefinite
- c) Probable
- d) None of these

iii) There are _____ kinds of conditional proposition.

- a) Two
- b) Three
- c) Four
- d) Five

iv) Sub-contrary opposition is the relation between two _____ proposition.

- a) Universal
- b) Particular
- c) Affirmative
- d) None of these

P.T.O.

- v) Both term in universal negative proposition are _____
- Distributed
 - Undistributed
 - Multi-distributed
 - None of these
- vi) A particular affirmative proposition is represented by the symbol _____
- A
 - E
 - I
 - O
- vii) There are _____ kinds of laws of thought.
- Two
 - Three
 - Four
 - Five
- viii) Conversion is a kind of _____
- Opposition of proposition
 - Inference
 - Education
 - Syllogism
- ix) Categorical syllogism is one of the kind of _____ inference.
- Mediate
 - Immediate
 - Conditional
 - None of these
- x) There are _____ kinds of mixed hypothetical syllogism.
- Two
 - Three
 - Four
 - Five

Q2) Write short answers of following questions (any four) :

[20]

- Inductive Inference.
- Law of Identity.
- Kinds of conditional proposition.
- Conversion.
- Four - Fold scheme of proposition.
- Fallacies of mixed hypothetical syllogism.

OR

B - 488

a) What inference by opposition of proposition can be drawn from the following propositions. (any two) : [10]

- i) All businessmen are rich.
- ii) No government servant is happy.
- iii) Some medicines are costly.

b) Test the validity of following inference. (any two) : [10]

- i) All politicians are ambitious.
Therefore, all ambitious are politician.
- ii) Some students are honest.
Therefore, some honest persons are students.
- iii) No child is brave.
Therefore, all childrens are non-brave.

Q3) a) Test the validity of following arguments (any two) : [10]

- i) All roses are red.
All roses are thorny.
Therefore, some thorny things are red.
- ii) Some fruits are sweet.
Some medicines are sweet.
Therefore, some medicines are fruits.
- iii) No dancer is singer.
No dancer is actor.
Therefore, no actor is dancer.

b) Test the validity of following arguments. (any two) : [10]

- i) If he is clever then he wins a prize.
He wins a prize.
Therefore, he is clever.

B - 488

- iv) दोन विधानातील संबधास उपविरोध प्रतियोग अनुमान म्हणतात.
अ) सर्ववाची ब) अंशवाची
क) अस्तीवाची ड) यापैकी नाही
- v) सर्व नास्तीवाची विधानातील दोन्ही पदे असतात.
अ) सर्व व्याप्त ब) अंशव्याप्त
क) विविध व्याप्त ड) यापैकी नाही
- vi) अंशवाची होकारार्थी विधानासाठी हे चिन्ह वापरतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O
- vii) विचाराचे एकूण नियम आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- viii) परीवर्तन हा चा प्रकार आहे.
अ) प्रतियोग ब) अनुमान
क) उत्कर्षण ड) संविधान
- ix) सरल संविधान हा चा प्रकार आहे.
अ) व्यवहीत ब) अव्यवहीत
क) सोपाधिक ड) यापैकी नाही
- x) मिश्र अनुलंब संविधानाचे प्रकार पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) विगामी अनुमान
ब) तादात्म्य नियम
क) सोपाधिक विधानाचे प्रकार
ड) उत्कर्षण
इ) विधान चतुर्वर्ग व्यवस्था
फ) मिश्र अनुलंब संविधानाचे दोष

किंवा

अ) खालील विधानावरून कोणती प्रतियोग अनुमाने काढता येतील ते सांगा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) सर्व व्यापारी श्रीमंत असतात.
- ii) एकही सरकारी नोकर सुखी नाही.
- iii) काही औषधे महाग आहेत.

ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) सर्व राजकारणी महत्वकांक्षी आहेत.
म्हणून, सर्व महत्वकांक्षी राजकारणी आहेत.
- ii) काही विद्यार्थी प्रामाणिक आहेत.
म्हणून, काही प्रामाणिक व्यक्ती विद्यार्थी आहेत.
- iii) एकही बालक धाडसी नसते.
म्हणून, सर्व बालके न धाडसी असतात.

प्र.3) अ) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) सर्व गुलाब लाल आहेत.
सर्व गुलाब काटेरी असतात.
म्हणून, काही काटेरी वस्तु लाल आहेत.
- ii) काही फळे गोड आहेत.
काही औषधे गोड आहेत.
म्हणून, काही औषधे फळे आहेत.
- iii) एकही नर्तिका गायिका नसते.
एकही नर्तिका अभिनेत्री नसते.
म्हणून, एकही अभिनेत्री नर्तिका नसते.

B - 488
[10]

- ब) खालील युक्तीवादांची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)
- i) जर तो हुषार असेल तर तो बक्षिस जिंकेल.
त्याने बक्षिस मिळवले आहे.
म्हणून, तो हुषार आहे.
 - ii) जर तु भरपूर काम केलेस तर तु यशस्वी होशील.
तू भरपूर काम करित नाही.
म्हणून, तू यशस्वी होणार नाही.
 - iii) जर शिक्षक हुषार असतील तर ते चांगल्या प्रकारे शिकवतील.
शिक्षक हुषार आहेत.
म्हणून, ते चांगल्या प्रकारे शिकवतात.

किंवा

- क) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- i) तर्कशास्त्राची व्याख्या सांगून तर्कशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - ii) विधान प्रतियोगाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - iii) केवल संविधानाची रचना स्पष्ट करा.

B - 489

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2019
LOGIC (M) (I.D.S.)
Propositional Logic (Paper - I)
Sub. Code : 61914

Day and Date : Monday, 07 - 01 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [10]

- i) The symbol ' \supset ' stands for _____.
a) Conjunction b) Disjunction
c) Equivalence d) Implication
- ii) There are total _____ rules of inference
a) 8 b) 9 c) 6 d) 7
- iii) There are _____ propositional connectives.
a) 4 b) 6 c) 5 d) 8
- iv) A statement which is always true is called _____.
a) Tautology b) Contradiction
c) Contingent d) Conjunction
- v) The universal affirmative proposition is represented by the symbol _____.
a) A b) E c) I d) O
- vi) $P \vee \sim P$ is _____ statement
a) Tautology b) Contingent
c) Contradiction d) All above
- vii) $\sim(p \cdot q) \equiv (\sim p \vee \sim q)$ is an example of _____ rule of inference.
a) Commutation b) De. Morgan
c) Association d) Transposition
- viii) _____ Sentence is called a proposition.
a) Interrogative b) Imperative
c) Indicative d) None of these
- ix) Particular negative proposition is represented by the symbol _____.
a) A b) E c) I d) O

P.T.O.

x) The statement which contains another statement as a component is called _____.

- a) simple statement b) compound statement
c) complex statement d) none of these

Q2) Write answers of following questions fully. (any two) [20]

- a) Distinguish between inductive and deductive inference
b) Explain the basic truth table for conjunctive proposition.
c) Explain the rules of inference for Truth Tree Method.

OR

a) Construct truth table method for the following propositions and state which of them are tautology, contradictory and contingent (any three)[12]

- i) $p \supset p$ ii) $\sim(p \vee q)$
iii) $(p \cdot q) \supset (\sim q \sim p)$ iv) $[(p \supset q) \cdot q] \supset q$

b) Use truth tree method to prove whether the following propositional forms are tautologies. (any two) [8]

- i) $P \supset \sim \sim P$ ii) $(P \supset q) \vee (q \supset p)$
iii) $[(p \supset q) \cdot \sim p] \supset q$

Q3) a) Construct formal proof of the following arguments (any one) [7]

- i) I) $(L \cdot M)$
II) $(L \vee N) \supset O \quad / \therefore (L \cdot O)$

ii) $\sim A \quad / \therefore A \supset B$

b) Give conditional proof or indirect proof of the following arguments (any one) [7]

i) $p \supset q \quad / \therefore p \supset (p \cdot q)$

ii) I) $M \vee (N \cdot O)$

II) $M \supset O \quad / \therefore O$

c) Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following are tautologies. (any one) [6]

i) $A \vee (A \supset B)$

ii) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

B - 489

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) ' \supset ' या चिन्हाचा वापर साठी करतात.
अ) संधी
क) सममुल्य
ब) विकल्प
ड) अनुलंब / व्यंजन
- ii) अनुमानाचे एकूण नियम आहेत.
अ) 8 ब) 9 क) 6 ड) 7
- iii) विधानीय तर्ककारके एकूण आहेत.
अ) 4 ब) 6 क) 5 ड) 8
- iv) जो विधानाकार नेहमी सत्य असतो त्यास म्हणतात.
अ) सर्वतः सत्य
क) नैमित्तिक सत्य असत्य
ब) व्याघाती
ड) संधी
- v) सर्वअस्तिवाची विधान या चिन्हाने दर्शविले जाते.
अ) A ब) E क) I ड) O
- vi) $p \vee \sim p$ हे विधान आहे.
अ) सर्वतः सत्य
क) व्याघाती
ब) नैमित्तिक सत्य
ड) वरीलपैकी सर्व
- vii) $\sim (p \cdot q) \equiv (\sim p \vee \sim q)$ हा अनुमानाचा नियम आहे.
अ) स्थानपरिवर्तन
क) सहबंधन
ब) डी. मॉर्गन
ड) व्यंजन व्यतिरेक नियम
- viii) वाक्यास विधान म्हणतात.
अ) प्रश्नार्थक
क) निवेदक
ब) आज्ञार्थी
ड) यापैकी नाही
- ix) अंशनास्तिवाची विधान या चिन्हाने दर्शविले जाते.
अ) A ब) * E क) I ड) O
- x) ज्या विधानात दूसरे विधान घटक म्हणून असते त्यास म्हणतात.
अ) सरल विधान
क) संदिग्ध विधान
ब) संयुक्त विधान
ड) यापैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) विगामी व निगामी अनुमानातील फरक स्पष्ट करा.
 ब) वैकल्पिक/पर्यायी विधानाचे मुलभूत सत्यता कोष्टक स्पष्ट करा.
 क) सत्यता वृक्ष पद्धतीचे तर्कनियम स्पष्ट करा.

किंवा

अ) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा वापर करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की नैमित्तिक सत्य असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही तीन) [12]

i) $p \supset p$

ii) $\sim(p \vee q)$

iii) $(p \cdot q) \supset (\sim q \cdot \sim p)$

iv) $[(p \supset q) \cdot q] \supset q$

ब) सत्यता वृक्षपद्धतीचा वापर करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य आहेत की नाहीत ते सांगा. (कोणतेही दोन) [8]

i) $P \supset \sim \sim P$

ii) $(P \supset q) \vee (q \supset p)$

iii) $[(p \supset q) \cdot \sim p] \supset q$

प्र.3) अ) खालील युक्तीवादाची आकारिक सिद्धता द्या. (कोणताही एक)

[7]

i) I) $(L \cdot M)$

II) $(L \vee N) \supset O \quad / \therefore (L \cdot O)$

ii) $\sim A \quad / \therefore A \supset B$

ब) खालील युक्तीवादाची सोपाधिक अथवा अप्रत्यक्ष सिद्धता द्या. (कोणताही एक)

[7]

i) $p \supset q \quad / \therefore p \supset (p \cdot q)$

ii) I) $M \vee (N \cdot O)$

II) $M \supset O \quad / \therefore O$

क) सोपाधिक सिद्धतापद्धती किंवा अप्रत्यक्ष सिद्धतापद्धती वापरून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य आहेत ते सिद्ध करा. (कोणताही एक) [6]

i) $A \vee (A \supset B)$

ii) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

ENGLISH (Compulsory) (Paper - C) (New)

English for Communication

Sub. Code : 61900

Day and Date : Friday, 10 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon. to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

SECTION - IReading Comprehension

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [5]

- a) Bayaji met his death because of _____
 - i) the severe burns he received
 - ii) drowning in the water of the well
 - iii) old age and a prolonged illness
 - iv) Over drinking and smoking
- b) "Meghadutam" is a long poem that _____ thought a cloud.
 - i) describes the history of India
 - ii) Narrates the story of the Yaksha
 - iii) Sends a message of a lovelorn husband to his wife
 - iv) describes the duties of a postman
- c) Love, chastity, loyalty are the qualities of a woman as _____
 - i) a good wife
 - ii) a good companion
 - iii) a commodity
 - iv) a good daughter
- d) The revenge of the conjurer is suggested through his act of _____
 - i) cutting a person into two
 - ii) destroying a number of the quick man's things with his permission
 - iii) the defect of the quick man
 - iv) rope climbing without support.

P.T.O.

- e) The tone of the poem "On Killing a Tree" is _____
- i) Satiric ii) Comic
iii) Serious iv) Ironic

Q2) a) Answer the following questions in about 100 to 120 words each (any two) : [10]

- i) Why was Kondiba upset with Bayaji's house? What did he suggest to him?
ii) What features of Indian Unity have been discussed in "The Unity of India"?
iii) Why can't the quick Man Complain about the destruction of his things?

b) Write short note in about 100 to 120 words (any one) : [5]

- i) Efforts to extinguish the fire to Bayaji's house.
ii) The title "The conjurer's Revenge".

c) Write short note in about 100 to 120 words (any one) : [5]

- i) The title "I am not that Woman."
ii) The growth of a tree as patel sees it.

SECTION - II

Communication Skills

Q3) a) Express your likes or dislikes about clothes or a film actress in 5 to 6 sentences. [5]

b) Express your opinions about the following in about 4 to 5 sentences each (any two) : [5]

- i) The Horoscope Predictions in the Newspapers.
ii) Horror serials on TV
iii) E-Waste

Q4) a) Write the minutes of the 4th meeting of the worker's union of the 'Shrishail Industries' assuming the agenda to be as follows. [8]

- i) Confirmation of the minutes of the previous meeting.
- ii) Business arising out of the previous meeting (Imagine the business)
- iii) Discussion about the demands of basic facilities.
- iv) Discussion of the demand to rise in pay scale.
- v) Discussion about the court cases (and their decision) of the labours.
- vi) Any other business with the permission of the chairman.

b) Draw a pie chart from the following data and also write a paragraph interpreting the same. Result of the B.Sc. II class of a college is as follows:

[7]

Class	First	Second	Pass	Fail
Percentage	30	55	10	05

A - 275

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019
ENGLISH (Optional) (Poetry)

Modern English Literature (New) (Paper - III)

Sub. Code : 61941

Day and Date : Thursday, 16 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [5]

- a) The form of the poem *Leda and the Swan* is _____
- i) a ballad
 - ii) a sonnet
 - iii) a ode
 - iv) a lyric
- b) The colour of the wall in the poem *Mirror* is _____
- i) green
 - ii) orange
 - iii) pink
 - iv) black
- c) _____ are nothing but the span of time we live in.
- i) Days
 - ii) Dreams
 - iii) Memories
 - iv) Gossips
- d) According to Gabriel Okara, the people of the modern world laugh with their _____
- i) heart
 - ii) emotions
 - iii) sorrows
 - iv) teeth
- e) The farmer in the poem *O What is That Sound* is _____
- i) kind
 - ii) selfish
 - iii) so cunning
 - iv) arrogant

P.T.O.

Q2) a) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]

i) Write a critical appreciation of the poem First, They Said.

OR

ii) Comment on the significance of the title Leda and the Swan.

b) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]

i) Comment on Ted Hughes' portrait of a coal worker in Her Husband

OR

ii) Comment on the mood of pessimism and melancholy in the poem Days

Q3) Answer the following question in about 200 to 250 words. [10]

a) Discuss the significance of cultural values in the poem Once Upon A Time.

OR

b) Comment on the central theme of the poem Do Not Go Gentle into that Good Night.

Q4) Write short notes on the following in about 100 to 120 words each. (Any three) [15]

a) Pied Beauty as a hymn.

b) The significance of mirror and lake in the poem Mirror.

c) The central idea of the poem Force.

d) Wild men and grave men.

e) *O What is That Sound* as a war poem.

A - 277

Total No. of Pages : 2

Seat
No.**B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019****ENGLISH (Optional)****Indian English Literature (Novel) (Paper - IV)****Sub. Code : 61942****Day and Date : Friday, 17 - 05 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [5]

- i) _____ was once the capital of the state of Mewar.
 - a) Jodhpur
 - b) Udaipur
 - c) Bikaner
 - d) Rampur
- ii) _____ and Pari were personal maids of Bhabha Sa.
 - a) Ganga
 - b) Sarju
 - c) Bhatianiji
 - d) Champa
- iii) Bhagwat Singh refused the Prime MinisterShip of _____.
 - a) Udaipur
 - b) Bikaner
 - c) Mewar
 - d) Jodhpur
- iv) Vijay Bai Sa calls _____ as 'Bara Bhabhi?'
 - a) Geeta
 - b) Bhabha Sa
 - c) Kanta Bua Sa
 - d) Kanwarani Sa
- v) _____ becomes the mistress of the haveli at the end of the novel.
 - a) Kanwarani Sa
 - b) Geeta
 - c) Bhabha Sa
 - d) Manji Bua Sa

Q2) a) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]

i) 'Inside the Haveli' is a story of Geeta's reconciliation. Discuss.

OR

ii) Comment on the relationship between Kanwarani Sa and Geeta.

b) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]

i) Comment on Bhagwat Singh's progressive and modern approach.

OR

ii) Describe in detail the royal family system in the haveli.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in about 200 to 250 words.

[10]

a) Discuss the relationship of master and servant in the novel.

OR

b) Point out the significance of the title 'Inside the Haveli'.

Q4) Write short notes on Any Three of the following.

[15]

- a) Maid servants of the haveli
- b) The ending of the novel
- c) Lakshmi
- d) Vijay Bai Sa and Sita's Friendship
- e) The city of Udaipur

▽▽▽▽

A - 271

Total No. of Pages : 2

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

हिन्दी (Hindi) (Optional) (Paper - III)

आधुनिक गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक : साहित्य सौरभ

Sub. Code : 61937

Day and Date : Tuesday, 14 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए ।

[5]

- i) 'पत्नी' कहानी की पत्नी का नाम है ।
(सुनंदा / आनंदी / सुभद्रा / सुजाता)
- ii) 'बड़े घर की बेटी' कहानी के लेखक है ।
(जैनेंद्र / यशपाल / प्रेमचंद / ओमप्रकाश वाल्मीकि)
- iii) 'दुखवा मैं कासे कहूँ?' कहानी के बादशाह की पत्नी का नाम है ।
(रेश्मा / सलीमा / नुरजहाँ / जिनत)
- iv) 'स्वर्णिम गौरव-गाथा' यह विधा की रचना है ।
(संस्मरण / निबंध / जीवनी / रेडिओ नाटक)
- v) विवेकानंद का आरंभ का नाम है ।
(वीरभद्र / वीरेश्वर / वीरदत्त / वीरदास)

P.T.O.

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं तीन का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए ।

[15]

- अ) “वे शहर में नहीं है । शादी अटेंड करके कल रात में ही राजधानी चलें गये है । कब तक लौटेंगे, पता नहीं ।”
- ब) “स्त्री गालियाँ सह लेती है, मार भी सह लेती है, पर मैके की निंदा उनसे नहीं सही जाती ।”
- क) “हाय! बदशाहों की बेगम होना भी क्या बदनसीबी है ! इंतजारी करते-करते आँखें फूट जाएं, मिन्नतें करते-करते जबान घिस जाए, अदब करते-करते जिस्म के टुकड़े-टुकड़े हो जाए, फिर भी इतनी-सी बात पर कि मैं जरा सो गई, उनके आने पर जाग न सकी, इतनी सजा ! इतनी बेइज्जती !”
- ड) “आप लोगों को भूख नहीं लगी है क्या? उनकी तबीयत खराब है, इससे यहाँ तो खाना बना नहीं । बताओ क्या किया जाए? कहीं होटल चलें?”
- इ) “इस घर का तो रिवाज ही है । औरत सिर्फ इस्तेमाल की चीज है । इस घर में रिश्तों की मर्यादा का कोई मतलब ना है बहू । जिंदगी सुख-चैन से काटनी है तो समझौता कर लें ।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[15]

- अ) विवेकानंद की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।
- ब) सूर्यबाला ने वर्तमान नेताओं की पोल कैसे खोली हैं?
- क) ‘स्वर्णिम गौरव-गाथा’ नाटक का आशय बताइए ।
- ड) ‘नाखून क्यों बढ़ते हैं?’ निबंध का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।
- इ) ‘बहुत दिनों बाद’ डायरी अंश का आशय लिखिए ।

प्र.4) ‘जिनावर’ कहानी की कथावस्तु लिखिए ।

[15]

अथवा

भीष्म साहनी ने यशपाल को नए संसार का अग्रदूत क्यों कहा है?

A - 273

Total No. of Pages : 2

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

हिंदी (HINDI) (Paper - IV) (Optional)

मध्यकालीन एवं आधुनिक काव्य

Sub. Code : 61938

Day and Date : Wednesday, 15 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ: 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[5]

i) कबीर भक्तिकालीन काव्य धारा के प्रवर्तक और प्रतिनिधी कवि हैं।

अ) निर्गुण

ब) सगुण

क) राम भक्ति

ड) कृष्ण भक्ति

ii) तुलसीदास के को हिंदी साहित्य का सर्वश्रेष्ठ ग्रंथ माना जाता है।

अ) सूरसागर

ब) बीजक

क) रामचरितमानस

ड) सूरसारावली

iii) मीरा की भक्ति भाव की भक्ति है।

अ) दास्य

ब) माधुर्य

क) वात्सल्य

ड) सख्य

iv) इत्यादि कविता में का चित्रण हुआ है।

अ) आम आदमी

ब) शोषक

क) शोषित

ड) पूँजीपति

v) 'पानी क्या कर रहा है' यह कविता की है।

अ) भवानी प्रसाद मिश्र

ब) नरेश सक्सेना

क) राजेश जोशी

ड) गोपालदास सक्सेना 'नीरज'

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं तीन का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

[15]

अ) "तो तुम पर शपथ चढाता हूँ

तुम इसे उतारो स्नेह स्नेह

मैं तुम पर इसको मढता हूँ

तुम इसे उतारो मेह-मेह।"

P.T.O

- ब) “पुत्रमोह का यह नाता भारत में ही बहता है
या विदेशों में भी है इसका अस्तित्व
चिंतनीय यह प्रश्न जबाब दे आप में विदेश गई नहीं।”
- क) “जब कुत्ता और कुत्तिया
एक दूसरे के पूरक है तब
कुत्ते के वफादार
कहने के साथ ही
चरित्र के नाम पर
कुत्तिया गाली क्यों दी जाती है?”
- ड) “बनाना है अगर इस मुल्क की उजली विरासत को हमें अपनी जड़ों की ओर लौटना होगा।”
- इ) “इत्यादि यूँ तो हर जोखिम से डरते थे ।
लेकिन कभी-कभी जब वो डरना छोड़ देते थे
तो बाकी सब उनसे डरने लगते थे
इत्यादि ही करने को वो सारे काम करते थे ।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[15]

- अ) ईश्वर की सर्वव्यापकता का चित्रण कबीर ने किस तरह किया है?
- ब) ‘विनयपत्रिका’ में तुलसीदास का दास्य भाव कैसे चित्रित हुआ है?
- क) मीराँ ने कृष्ण के रूपसौंदर्य का चित्रण कैसे किया है?
- ड) वृंद ने अपने नीति संबंधी विचारों को किस तरह स्पष्ट किया है?
- इ) बिहारी ने संयोग शृंगार का वर्णन कैसे किया है?

प्र.4) सूरदास के पठित पदों के आधार पर गोपियों के कृष्ण प्रेम को स्पष्ट कीजिए ।

[15]

अथवा

जयशंकर प्रसाद के ‘भारत महिमा’ कविता के आधार पर भारत की महानता का वर्णन कीजिए ।

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

मराठी (Marathi) (Paper - IV) (Optional)

पद्य - जनाबाईचे अभंग व संपादन प्रक्रिया

Sub. Code : 61932

Day and Date : Wednesday, 08 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- i) जनाबाई देवा देई गर्भवास असे कोणाला म्हणते?

अ) आईला	ब) नामदेवाला
क) विठ्ठलाला	ड) रुक्मिणीला
- ii) जनाबाई कृतयुगात कोण होती?

अ) मंथरा	ब) पद्मिनी
क) कैकयी	ड) कुब्जा
- iii) जनाबाई साळी कांडताना तिचे उखळ झाडण्यास कोण येतो?

अ) श्रीराम	ब) नामदेव
क) श्रीकृष्ण	ड) विठ्ठल
- iv) भारुडामधील सून कोणत्या देवाला नवस करते?

अ) खंडेराया	ब) बहिरोबा
क) मरीआई	ड) म्हांळसा
- v) 'स्त्रीजन्म म्हणूनी न व्हावे उदास' असे कोणाचे मत आहे?

अ) मुक्ताबाई	ब) जनाबाई
क) गोणाई	ड) राजाई

प्र.2) स्त्रीमनातील एक उत्कट भावकविता म्हणून जनाबाईंच्या मनातील भक्तीभावनेचा प्रत्यय कसा येतो?[15]

किंवा

जनाबाई आणि विठ्ठल यांच्यातील भावबंध कशा प्रकारे व्यक्त झाले आहेत?

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (तीनपैकी दोन)

[20]

अ) ज्ञानदेवांविषयीचा आदर जनाबाईंने कसा व्यक्त केला आहे?

ब) जनाबाईंला आपल्या प्रत्येक कामात विठ्ठल कशा प्रकारे मदत करतो?

क) नामदेवांच्या कुटुंबकथेचे चित्र जनाबाईंने कसे साकारले आहे?

प्र.4) संपादकाचे व्यक्तिमत्त्व कसे असावे?

[10]

किंवा

संपादकीय कामकाजाच्या कौशल्यांचे वर्णन करा.

Seat
No.

A - 293

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

मराठी (Marathi) (Paper - IV) (Optional)

पद्य - जनाबाईचे अभंग व संपादन प्रक्रिया

Sub. Code : 61932

Day and Date : Wednesday, 08 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- i) जनाबाई देवा देई गर्भवास असे कोणाला म्हणते ?
अ) आईला
ब) नामदेवाला
क) विठ्ठलाला
ड) रुक्मिणीला
- ii) जनाबाई कृतयुगात कोण होती ?
अ) मंथरा
ब) पद्मिनी
क) कैकयी
ड) कुब्जा
- iii) जनाबाई साली कांडताना तिचे उखळ झाडण्यास कोण येतो ?
अ) श्रीराम
ब) नामदेव
क) श्रीकृष्ण
ड) विठ्ठल
- iv) भारुडामधील सून कोणत्या देवाला नवस करते ?
अ) खंडेराया
ब) बहिरोबा
क) मरीआई
ड) म्हांळसा
- v) 'स्त्रीजन्म म्हणूनी न व्हावे उदास' असे कोणाचे मत आहे ?
अ) मुक्ताबाई
ब) जनाबाई
क) गोणाई
ड) राजाई

P.T.O.

प्र.2) स्त्रीमनातील एक उत्कट भावकविता म्हणून जनाबाईंच्या मनातील भक्तीभावनेचा प्रत्यय कसा येतो?[15]

किंवा

जनाबाई आणि विठ्ठल यांच्यातील भावबंध कशा प्रकारे व्यक्त झाले आहेत?

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (तीनपैकी दोन)

[20]

अ) ज्ञानदेवांविषयीचा आदर जनाबाईने कसा व्यक्त केला आहे?

ब) जनाबाईला आपल्या प्रत्येक कामात विठ्ठल कशा प्रकारे मदत करतो?

क) नामदेवांच्या कुटुंबकथेचे चित्र जनाबाईने कसे साकारले आहे?

प्र.4) संपादकाचे व्यक्तिमत्त्व कसे असावे?

[10]

किंवा

संपादकीय कामकाजाच्या कौशल्यांचे वर्णन करा.

A - 235

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

GEOGRAPHY (Optional) (Paper - III)

Soil Geography (Revised)

Sub. Code : 61987

Day and Date : Thursday, 09 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions.

[10]

- i) Soil Geography is the sub branch of which Geography?
 - a) Physical Geography
 - b) Soil Geography
 - c) Political Geography
 - d) Economic Geography
- ii) Who introduced the principles of Soil Geography?
 - a) Davis
 - b) Penck
 - c) Dokuchaev
 - d) Wegener
- iii) Which factor is most important in soil formation?
 - a) Parent rock
 - b) Clay
 - c) Management
 - d) None of these
- iv) Soil structure and formation is which type process?
 - a) Political factor
 - b) Natural factor
 - c) Cultural factor
 - d) Soil factor
- v) In which region the black cotton soil is found?
 - a) Deccan Plateau
 - b) Western Ghats
 - c) Ganga Basin
 - d) Costal Area

P.T.O.

- vii) कोणत्या मृदा प्रकारात ह्यूमसचे प्रमाण ज्यास्त आहे?
 अ) पॉडझॉल ब) टुंड्रा
 क) चर्नोज़म ड) वाळवंटी
- viii) खालील पैकी कोणती पद्धती मृदासंवर्धनासाठी उपयुक्त नाही?
 अ) ज्यास्त जलसिंचन ब) पिकांत फेरबदल
 क) समपातळीतील बांध ड) यापैकी नाही
- ix) मृदा सुपीकता व्यवस्थापनासाठी कोणत्या तंत्राचा वापर होतो?
 अ) खते ब) जलसिंचन
 क) पिकनिवड ड) माती परिक्षण
- x) पाणथळ जमिन ही मृदेच्या अवनतीचा कोणता प्रकार आहे?
 अ) जैवीक ब) रासायनिक
 क) राजकीय ड) प्राकृतीक

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) मृदा भूगोल म्हणजे काय? ते सांगून मृदा भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 किंवा
 मृदा निर्मिती व विकासावर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा.
- ब) जगातील मृदा प्रकार सांगून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
 किंवा
 मृदा व्यवस्थापनाच्या प्रमुख पद्धती सांगा.

प्र.3) टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मृदा भूगोलशास्त्राचे स्वरूप
 ब) मृदेचा पोत
 क) मृदा संधारण
 ड) मृदेची झीज नियमित करणारे घटक
 इ) मृदा व्यवस्थापनाची गरज
 फ) मृदा धूप

Seat
No.**B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019**
ECONOMICS (Optional) (Paper - IV)**Banks and Financial Institutions**

Sub. Code : 61968

Day and Date : Wednesday, 08 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- i) Over-draft facility is given on _____ Account.
 - a) Current
 - b) Saving's
 - c) Minor's
 - d) Recurring
- ii) _____ is secondary function of commercial bank.
 - a) Advancing Loans
 - b) Cash Credit
 - c) Accepting Deposit
 - d) Money Transfer
- iii) The Nationalisation of Reserve Bank of India in the year _____.
 - a) 1948
 - b) 1949
 - c) 1935
 - d) 1950
- iv) An asset of the bank is _____.
 - a) Time deposit
 - b) Reserve fund
 - c) Cash with RBI
 - d) Share capital
- v) The one Rupee currency note is issued by the _____.
 - a) Reserve Bank of India
 - b) State Bank of India
 - c) Ministry of Finance
 - d) None of the above

P.T.O.

- vi) Cash Reserve ratio means _____.
- Cash money kept with commercial bank
 - Cash money kept in other bank by commercial bank
 - Cash money kept in R.B.I. by commercial bank
 - None of these
- vii) Open market operations is _____ credit control method.
- Quantitative
 - Qualitative method
 - Direct method
 - Indirect method
- viii) Credit creation depends upon _____.
- Deposits
 - Lending Policy
 - Demand for Loans
 - All the above
- ix) Which of the following is not a function of the R.B.I. _____.
- To issue currency notes
 - To provide direct finance of Agriculture
 - To control foreign exchange
 - To act as a Govt. Bank
- x) For controlling the inflation Reserve Bank of India adopt _____ repo rate policy.
- Decreasing
 - Stable
 - Increasing
 - None of these

Q2) Answer the following Questions :

- a) Explain the process of credit creation by the commercial Banks and state its limitations. [10]

OR

Discuss the various types of bank accounts.

- b) State the functions of Reserve Bank of India. [10]

OR

Explain the credit control Instruments of Reserve Bank of India.

Q3) Write a short note on any four.

- Types of Deposit.
- Importance of Balance-sheet.
- Proce dure of anopening Bank Account.
- Non Performing Assets.
- Power of Banking ombudsman.
- Repo Rate and Reverse Repo Rate.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

Fro
0/0
May-2019

प्र.1) खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

- अधिकर्ष सवलत ही खात्यावर दिली जाते.
अ) चालू
ब) बचत
क) अज्ञान व्यक्तीच्या
ड) आवर्ती ठेव
- व्यापारी बँकांचे दुय्यम कार्य हे आहे.
अ) कर्जे देणे
ब) रोख कर्जे
क) ठेवी स्वीकारणे
ड) पैशाचे स्थानांतर
- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीयकरण साली झाले.
अ) 1948
ब) 1949
क) 1935
ड) 1950
- ही बँकेची मालमत्ता आहे.
अ) मुदती ठेवी
ब) राखीव निधी
क) रिझर्व्ह बँकेकडील रोख निधी
ड) भाग भांडवल
- एक रूपयाची नोट चलनात आणणारी संस्था होय.
अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
क) अर्थमंत्रालय
ड) वरील पैकी नाही
- रोख राखीव निधीचे प्रमाण म्हणजे
अ) व्यापारी बँकांनी स्वतःजवळ ठेवलेला रोख पैसा
ब) व्यापारी बँकांनी इतर बँकात ठेवलेला रोख पैसा
क) व्यापारी बँकांनी रिझर्व्ह बँकेत ठेवलेला रोख पैसा
ड) यापैकी नाही

- vii) खूल्या बाजारात कर्जरोख्यांची खरेदी-विक्री ही पतनियंत्रणाची पध्दती आहे.
 अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
 क) प्रत्यक्ष ड) अप्रत्यक्ष
- viii) पतनिर्मिती ही वर अवलंबून आहे.
 अ) ठेवी ब) कर्ज धोरण
 क) कर्जाची मागणी ड) वरील सर्व
- ix) खालील पैकी कोणते कार्य रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया करित नाही
 अ) चलनी नोटा छापणे ब) शेतीला प्रत्यक्ष कर्जपुरवठा
 क) विदेशी विनिमय नियंत्रण ड) सरकारची बँक
- x) चलनवाढ नियंत्रित करण्यासाठी रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया रेपो रेट मध्ये धोरण स्वीकारते.
 अ) घटीचे ब) स्थिर
 क) वाढीचे ड) वरील पैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) व्यापारी बँकांच्या पतनिर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा व तिच्या मर्यादा सांगा. [10]
 किंवा
 बँक खात्याच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये विशद करा. [10]
 किंवा
 रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची पत नियंत्रणाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) ठेवीचे प्रकार.
 ब) बँक ताळेबंदाचे महत्व.
 क) बँक खाते उघडण्याची प्रक्रिया.
 ड) अनिष्पादित मालमत्ता.
 इ) बँकिंग लोकपालाचे अधिकार.
 फ) रेपो दर व रिर्व्ह रेपो दर.

▽▽▽▽

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

ECONOMICS (Optional) (Paper - III)

MACRO ECONOMICS (Part - I)

Sub. Code : 61967

Day and Date : Tuesday, 07 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 2) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative.

- i) _____ aspects are studied in the Macro Economics.
 - a) National Income
 - b) Employment Theory
 - c) Trade Cycles
 - d) All of the above
- ii) _____ = Gross Domestic Product + Export — Import.
 - a) National Income
 - b) Personal Income
 - c) Per-capita Income
 - d) Gross National Product
- iii) Macro economics is concerned with _____.
 - a) Whole economy
 - b) Individual economy
 - c) Agricultural economy
 - d) None of these
- iv) In the Transaction approach, more importance is given to _____.
 - a) Supply of money
 - b) Demand for money
 - c) Velocity of money
 - d) Rate of interest
- v) National Income is measured for the period of _____.
 - a) Two years
 - b) One year
 - c) Five years
 - d) Ten years
- vi) The Cash Balance Approach has emphasized _____ function of money.
 - a) Medium of exchange
 - b) Store of value
 - c) Measure of value
 - d) none of these
- vii) The rate of _____ development can be measured with the help of national income data.
 - a) Economic
 - b) Population
 - c) Personal
 - d) Cultural

viii) The concept of velocity of circulation of money has been developed by _____

- a) Adam Smith
 - b) Irvin Fisher
 - c) Alfred Marshal
 - d) A.C.Pigou
- ix) According to _____ level of employment depends upon effective demand.
- a) Lord J.M.Keynes
 - b) Prof. Pigou
 - c) Adam Smith
 - d) Joseph Schumpeter
- x) General Price level is a _____ variable.
- a) Micro Economic
 - b) Macro Economic
 - c) Micro and Macro Economic
 - d) None of these

Q2) Answer the following questions:

- a) Explain the Macro Economic Variables. [10]

OR

Explain the importance of National Income Data.

- b) Explain the Fisher's Quantity Theory of Money. [10]

OR

State the factors affecting on Consumption Function.

Q3) Write short notes (Any four) [20]

- a) Importance of Macro Economics.
- b) Gross National Product.
- c) Simple Index Number.
- d) Multiplier.
- e) Production method of measuring National Income.
- f) Says's Law of market.

x) सर्वसाधारण किंमत पातळी हे चल आहे.

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्रीय

ब) स्थूल अर्थशास्त्रीय

क) सूक्ष्म व स्थूल अर्थशास्त्रीय

ड) यापैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) समग्रलक्षी आर्थिक चलांचे स्पष्टीकरण करा.

[10]

किंवा

राष्ट्रीय उत्पन्न आकडेवारीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) फिशर यांचा पैशाचा चलनसंख्यामान सिध्दांत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

उपभोग फलनावर परिणाम करणारे घटक विशद करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) स्थूल अर्थशास्त्राचे महत्त्व

ब) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन

क) साधा निर्देशांक

ड) गुणक

इ) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाची उत्पादन पध्दत

फ) 'से' यांचा बाजारविषयक सिध्दांत

- g) Frustration - Aggression theory proposed by _____.
- i) Dollard
 - ii) Baron
 - iii) Bandura
 - iv) Forrester
- h) Attraction is determined by the proportion of _____.
- i) Character
 - ii) Attitude
 - iii) Similarity
 - iv) Proximity
- i) Frustration arouse a strong motive to _____ others.
- i) Harm
 - ii) Happy
 - iii) Satisfy
 - iv) Teasing
- j) _____ process are important in general aggression model.
- i) Social
 - ii) Cognitive
 - iii) Emotional
 - iv) Mental

Q2) Answer the following questions.

- a) Define social psychology. Explain social psychology is scientific in nature. [10]

OR

Explain the importance of affiliation for human existence.

- b) What is impression management? Describe practices of impression management. [10]

OR

Explain the social determinants of aggression.

Q3) Write short notes (any four) :

- a) The Basic channels of non verbal communication.
- b) Cognition and Behaviour.
- c) Systematic observation.
- d) Impression formation
- e) The power of proximity
- f) Prevention of Aggression - Punishment

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

अ) आणि वर्तन या एकाच सामाजिक नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.

i) बोधन	ii) भावना
iii) वाढ	iv) विकास

ब) पद्धतशीर निरीक्षण ही पद्धती म्हणून ओळखली जाते.

i) चिकित्सालयीन	ii) सर्व्हे
iii) विकासिक	iv) प्रायोगिक

क) हे प्रायोगिक सामाजिक मानसशास्त्राचे संस्थापक आहेत.

i) कॅरोल हॉर्नी	ii) डिपावलो
iii) सोलोमन अॅश	iv) मॅकोनोल्ड

ड) "चेहरा हे आत्म्याचे प्रतिबिंब असते" असे ने म्हटले आहे.

i) बेकन	ii) ऑरिस्टॉटल
iii) सिसेरो	iv) देकार्त

इ) सामाजिक तुलना सिद्धांत ने मांडला.

i) फेस्टीजर	ii) मॅकोनोल्ड
iii) कारेमन्स	iv) हॉर्नी

फ) सामान्य आक्रमकता प्रारूप अंडरसन व यांनी विकसित केले.

i) सोलोमन	ii) डिपावलो
iii) बुशमन	iv) मिलर

य) वैफल्य - आक्रमकता सिद्धांत ने मांडला.

i) डोलाईड	ii) बॅरॉन
iii) बांडुरा	iv) फॉरेस्ट

- र) च्या प्रमाणात आकर्षकता ठरविली जाते.
- i) गुणधर्म ii) अभिवृत्ती
- iii) सासखेपणा iv) जवळीकता
- ल) वैफल्यामुळे इतरांना करण्याची प्रेरणा मिळते.
- i) इजा ii) आनंदी
- iii) समाधानी iv) चिडवणूक
- व) सामान्य आक्रमकता प्रारूपामध्ये प्रक्रिया महत्वाच्या आहेत.
- i) सामाजिक ii) बोधनिक
- iii) भावनिक iv) मानसिक

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. सामाजिक मानसशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप स्पष्ट करा. [10]

किंवा

मानवी अस्तित्वासाठी सहवास किंवा संलग्नता प्रेरणेचे महत्व विशद करा.

- ब) छाप - व्यवस्थापन म्हणजे काय? छाप व्यवस्थापनातील युक्त्यांचे वर्णन करा. [10]

किंवा

आक्रमणाची सामाजिक निर्धारके स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) अशाब्दीक संप्रेषणाचे मूलभूत मार्ग
- ब) बोधन आणि वर्तन
- क) पद्धतशीर निरीक्षण
- ड) छापनिर्मिती
- इ) जवळीकतेचे सामर्थ्य
- फ) आक्रमण प्रतिबंध - शिक्षा

ॐॐॐ

A - 284

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019
PSYCHOLOGY (Optional) (Paper - III) (New)

Child Psychology
Sub. Code : 61983

Day and Date : Monday, 20 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative given in the bracket. **[10]**

- i) _____ syndrome is a chromosomal disorder in females.
(Down / Turner / Kline felter / Fragile 'x')
- ii) The prenatal period is about _____ weeks.
(12 to 24 / 15 to 30 / 30 to 35 / 38 to 40)
- iii) _____ is the period of prenatal development that occurs from 2 to 8 weeks after conception.
(Germiperiod / Empryonic period / Fetal period / None of these)
- iv) _____ reflere, which occurs in response to a sudden intense noise.
(Grasping / Sulking / Moro / Walking)
- v) _____ is the inability to distinguish between own perspective & others perspective.
(Egocentrism / Neuroticism / Psychoticism / Reflexes)
- vi) _____ is studied the preoperational stage of child development
(Erikson / Jean piages / Koheler / Gardner)
- vii) Embryo is made of _____ layers.
(one / two / three / four)
- viii) In _____ syndrome abnormality 21 chromosomes is having three chromosomes instead of two.
(Down / Turner / Kline felter / fragile 'x')

P.T.O.

ix) _____ lobes have an important role in hearing language processing & memory.

(Parietal / Occipital / Frontal / Temporal)

x) The symbolic function substage is the _____ substage of preoperational stage.

(First / Second / Third / Fourth)

Q2) Answer the following questions.

a) Describe the nature of genes & chromosomes.

[10]

OR

Explain the stages of prenatal development

b) Describe the nutrition in infancy.

[10]

OR

Explain the emotional development in early childhood.

Q3) Write short notes : (any four)

[20]

a) Chromosomal abnormalities.

b) Shared experiences

c) Gross motor skills in infancy

d) Body growth & change in early childhood

e) Other parental factors

f) Patterns of growth in infancy

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

- प्र.1) खालील कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा. [10]
- संलक्षण ही स्त्रियांमधील गुणसूत्रीय विकृती आहे.
(डाऊन / टर्नर / क्लाइन-फेल्टर / दुभंगलेले रंगसूत्र)
 - जन्मपूर्व अवस्थेचा कालखंड आठवड्यांचा असतो.
(12 ते 24 / 15 ते 30 / 30 ते 35 / 38 ते 40)
 - गर्भधारणेनंतरच्या 2 ते 8 आठवड्यांच्या जन्मपूर्व विकासाला म्हणतात.
(अंडावस्था / भ्रूणावस्था / गर्भावस्था / यापैकी नाही)
 - जेंव्हा अचानक आवाज येतो त्याला प्रतिक्रिया म्हणून प्रतिक्रियेप घडून येतात.
(पकडण्याचा / चोरवण्याचा / मोरो / चालण्याचा)
 - स्वतःच्या दृष्टीकोणामध्ये व इतरांच्या दृष्टीकोणामध्ये फरक करण्याची अपात्रता म्हणजे होय.
(आत्मकेंद्रितता / नसविकृतता / चेतापदेशिता / प्रतिक्रियेप)
 - यांनी बालविकासातील कृतीपूर्व अवस्थांचा अभ्यास केला.
(एरिकसन / जीन पियाजे / कोहलर / गार्डनर)
 - भ्रूण हे स्तरांनी बनलेले असते.
(एक / दोन / तीन / चार)
 - विकृतीमध्ये 21 व्या गुणसूत्राच्या जोडीमध्ये दोन ऐवजी तीन रंगसूत्रे आढळतात.
(डाऊन / टर्नर / क्लाइन-फेल्टर / दुभंगलेले रंगसूत्र)
 - श्रवण, भाषाप्रक्रिया आणि स्मरण यासाठी ची भूमिका महत्वाची असते.
(पार्श्वखंड / मध्यखंड / अग्रखंड / कुंभखंड)
 - प्रतिकात्मक कृती उपअवस्था ही कृतीपूर्व अवस्थेची अवस्था आहे.
(पहिली / दुसरी / तिसरी / चौथी)

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) वंशाणू आणि रंगसूत्रे यांचे स्वरूप वर्णन करा. [10]
 किंवा
 जन्मपूर्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.
- ब) शैशवावस्थेतील पोषक आहार (पोषण) स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 पूर्व बाल्यावस्थेतील भावनिक विकास स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) अनुवंशजन्य विकृती
- ब) अनुभवाचे सहभागित्व
- क) शैशवावस्थेतील स्थूल कारक कौशल्य विकास
- ड) पूर्व बाल्यावस्थेतील शारीरिक वाढ आणि बदल
- इ) पालकांशी संबंधित अन्य घटक
- फ) शैशवावस्थेतील विकासाचा आकृतिबंध

A - 267

Total No. of Pages : 4

Seat No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019
HISTORY (Paper - IV) (Optional)
Freedom Struggle of India- I (1750-1920)
Sub. Code : 61960

Day and Date : Monday, 13 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below. [10]

- i) _____ defeated the state of Jhansi on the ground of disapproved adoptive heirs.
- a) Lord Canning b) Lord Dalhousie
c) Lord Bentinck d) Lord Wellesley
- ii) _____ started Home rule movement.
- a) Lokmanya Tilak b) Mahatma Gandhi
c) Vinobha Bhave d) Dadabhai Naoroji
- iii) In 1885 _____ Party established.
- a) Bhartiya Janta party b) Indian National Congress
c) Shetakeri Kamgar Party d) Janta Dal
- iv) The Great Uprising of 1857 was first started in _____
- a) Barrak Pore b) Kanpur
c) Bengal d) Delhi
- v) The subsidiary Alliances system was followed by _____.
- a) Robert Clive b) Lord Wellesley
c) Lord Cornwallis d) Warren Hastings
- vi) _____ was the 'father of Indian Renaissance'.
- a) Swami Dayanand Saraswati b) Gopal Hari Deshmukh
c) Swami Vivekanand d) Raja Rammohan Roy
- vii) The patriotic song 'vande Mataram' was written by _____
- a) Ravindranath Tagore b) Anand Mohan Bose
c) Bankim Chandr Chatterjee d) V.D. Savarkar

P.T.O.

- viii) The 'Economic Drain Theory' Exemplified by _____.
- a) Dadabhai Naoroji b) Lala Lajpatrai
c) Bipin Chandra Pal d) M.G. Ranade
- ix) _____ was selected as the first Individual satyagrahi.
- a) Pandit Nehru b) Maulana Azad
c) Vinobha Bhave d) Subhaschandra Bose
- x) 'Young India' Weekly Journal started by _____.
- a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Gopalkrusha Gokhale
c) Mahatma Gandhi d) M.G. Ranade

Q2) Answer the following questions in detail (Any two) [20]

- a) Explain the reasons for the failure of the uprising of 1857.

OR

Contribution of Moderates from 1885 to 1905.

- b) Explain the causes of the rise of Extremists in Indian independence movement.

OR

Write the causes and effects of non-co-operation movement in 1920.

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Effects of uprising of 1857.
b) Rani Laxmibai.
c) Partition of Bengal (1905).
d) Lokmanya Tilak.
e) Swadeshi Movement.
f) Simon Commission.

- ix)हे पहिले वैयक्तिक सत्याग्रही म्हणून निवडले गेले.
 अ) पंडित नेहरू
 ब) मौलाना आझाद
 क) विनोभा भावे
 ड) सुभाषचंद्र बोस
- x) 'यंग इंडिया' हे साप्ताहिकयांनी सुरू केले.
 अ) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
 ब) गोपाळकृष्ण गोखले
 क) महात्मा गांधी
 ड) म.गो. रानडे

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

अ) सन 1857 च्या उठावाच्या अपयशाची विविध कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

मवाळवाद्यांनी 1885 ते 1905 या काळातील केलेल्या कार्याची माहिती द्या.

ब) भारतातील स्वातंत्र्य चळवळीच्या काळातील जहालमतवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा?

किंवा

सन 1920 च्या असहकार चळवळीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) 1857 च्या उठावाचे परिणाम.
 ब) राणी लक्ष्मीबाई
 क) बंगालची फाळणी (सन 1905)
 ड) लोकमान्य टिळक.
 इ) स्वदेशी चळवळ.
 फ) सायमन कमिशन

A - 251

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

**B.A. (I.D.S.) (Part - II) (Semester - III) Examination,
May - 2019**

HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN INDIA (Paper - I)

Sub. Code : 61910

Day and Date : Saturday, 11 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing correct alternative from the following. [10]

i) The main centre of American Marathi Mission was at _____

a) Pune	b) Satara
c) Aurangabad	d) Ahmednagar

ii) Mumbai University was established in _____

a) 1856	b) 1857
c) 1858	d) 1859

iii) The prohibition of Sati Act was made by _____

a) Lord Dalhousi	b) William Bentick
c) Welasli	d) Cornwallis

iv) _____ established Brahma Samaj.

- a) Rajaram Mohan Roy
- b) Swami Dayanand Saraswati
- c) Mahatma Phule
- d) Swami Vivekanad

v) Arya Samaj was established by _____

a) Swami Vivekanad	b) Mahatma Phule
c) Rajaram Mohan Roy	d) Swami Dayanand Saraswati

R.T.O.

- vi) 'Justice Party' was established in _____
a) 1907 b) 1917
c) 1927 d) 1937
- vii) _____ established Satyashodhak Samaj.
a) Mahatma Phule b) Maharshi V.R. Shinde
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Swami Vivekanad
- viii) Mahatma Phule has started the first Girls School at _____
a) 1838 b) 1848
c) 1858 d) 1868
- ix) Dr. Babasaheb Ambedkar accepted the Boudha dharma at _____
a) Yevala b) Pune
c) Mumbai d) Nagpur
- x) Pune Agreement was signed between Dr. Babasaheb Ambedkar and _____
a) Pandit Nehru b) Mahtma Gandhi
c) Yashwantrao Chavan d) Rajarshi Shahu Maharaj

Q2) Answer the following questions.

- a) Explain the principles and works of Arya Samaj. [10]

OR

Explain in brief the life and works of Swami Vivekanand.

- b) Take in brief survey of the educational works of Mahatma Phule. [10]

OR

Take a survey of life and works of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q3) Write Short Notes (any 4) :

[20]

- a) Educational works of Missionaries
b) American Marathi Mission
c) Satibandhi Act
d) Rajaram Mohan Roy
e) Satyashodhak Samaj
f) Mahad Satyagraha

ix) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी येथे बौद्ध धर्माची दिक्षा घेतली.

अ) येवला

ब) पुणे

क) मुंबई

ड) नागपूर

x) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व यांच्यात पुणे करार झाला.

अ) पंडित नेहरू

ब) महात्मा गांधी

क) यशवंतराव चव्हाण

ड) राजर्षी शाहू महाराज

प्र.2) खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

अ) आर्य समाजाची तत्वे व कार्य स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

स्वामी विवेकानंद यांचे जीवन व कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) महात्मा फुले यांच्या शैक्षणिक कार्याचा आढावा घ्या.

[10]

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जीवन व कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) मिशनऱ्यांचे शैक्षणिक कार्य

ब) अमेरिकन मराठी मिशन

क) सती बंदीचा कायदा

ड) राजा राममोहन रॉय

इ) सत्यशोधक समाज

फ) महाडचा सत्याग्रह

Seat No.

A - 243

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019

IDS Ancient Indian History and Culture (Paper - I)

Sub. Code : 61901

Day and Date : Saturday, 11 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the Appropriate word :

[10]

- i) Ancient Indian considered History as _____ ved.
 - a) First
 - b) Second
 - c) Forth
 - d) Fifth
- ii) Koutilya wrote _____.
 - a) Charak
 - b) Nirukta
 - c) Mahabhashya
 - d) Arthashastra
- iii) The English inventor _____ gets the credit of inventing the sources of prehistoric age.
 - a) Robert Brusfoot
 - b) Dr. Primroz
 - c) Patterson
 - d) Stuart pigot
- iv) _____ invention is the most important event of Neolithic age.
 - a) Fire
 - b) Agriculture
 - c) Bricolar wheel
 - d) Art
- v) _____ got importance in society during Neolithic age.
 - a) Men
 - b) Women
 - c) Prechers
 - d) Goldsmith
- vi) _____ hobby was very popular in sindhu culture.
 - a) Dance
 - b) Fishing
 - c) Hunting
 - d) Bullfighting.

P.T.O.

- vii) The people of sindhu civilization were the worshipper.
a) Indra	b) Shiv
c) Wind	d) Vishnu
- viii) _____ was the famous merchantile port.
a) Chandudaro	b) Dholvira
c) Lothal	d) Rangapur
- ix) _____ gives much information of Aryans activities in India.
a) Rigveda	b) Samveda
c) Yajurveda	d) Atharvaveda
- x) _____ God was the god of war of Aryans.
a) Varun	b) Indra
c) Agni	d) Rudra

Q2) Answer the following question in detail. [20]

- a) Take the detail account of archeological sources of Anicent Indian History.

OR

Explain the features of the culture of old stoneage.

- b) Discuss the social life of Indus civilization.

OR

Explain the political life of vedic period.

Q3) Write short notes on (any four) : [20]

- Mesolithic Age
- Travelogues of foreign travelers.
- Economic condition of sindhu civilization.
- The Nature God of Aryans.
- Archeological sources.
- Sabha and samiti.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा.

[10]

- i) प्राचीन भारतीयांनी इतिहासाला वेद मानले आहे.
अ) पहिला ब) दुसरा
क) चौथा ड) पाचवा
- ii) कौटिल्याने हा ग्रंथ लिहिला आहे.
अ) चरक ब) निरुक्त
क) महाभाष्य ड) अर्थशास्त्र
- iii) प्रागैतिहासिक साधनांचा शोधलावण्याचे श्रेय या इंग्लिश शोधकांकडे जाते.
अ) रॉबर्ट ब्रुसफूट ब) डॉ. प्रिमरोझ
क) पॅटरसन ड) स्टुअर्ट पिगॉट
- iv) चा शोध ही नवाश्मयुगातील सर्वात महान घटना होय.
अ) अग्नी ब) शेती
क) कुंभारीचाक ड) कला
- v) नवाश्मयुगात चे महत्त्व वाढले होते.
अ) पुरुष ब) स्त्रीया
क) धर्मगुरु ड) सोनार
- vi) हा छंद सिंधू संस्कृतीमध्ये लोकप्रिय होता.
अ) नृत्य ब) मासेमारी
क) शिकार ड) बैलांच्या झुंजी
- vii) सिंधू संस्कृतीचे लोक चे उपासक होते.
अ) इंद्र ब) शिव
क) वरुण ड) विष्णू
- viii) हे या काळातील प्रसिध्द व्यापारी बंदर होते.
अ) चन्हुदारो ब) ढोळवीरा
क) लोथक ड) रंगपूर

ix) आर्य भारतात आल्यापासूनच्या घडामोडीची माहीती या ग्रंथातून मिळतो.

अ) ऋग्वेद

ब) सामवेद

क) यजुर्वेद

ड) अथर्ववेद

x) हा आर्यांचा युद्धप्रिय देव होता.

अ) वरुण

ब) इंद्र

क) अग्नी

ड) रुद्र

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या भौतिकसाधनांचा आढावा द्या.

किंवा

जून्या अश्मयुगातील संस्कृतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) सिंधू संस्कृतीतील सामाजिक जीवनाची चर्चा करा.

किंवा

वैदिक कालीन राजकीय जीवन स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

अ) मध्याश्मयुग

ब) परकीय प्रवाशांची इतिवृत्ते

क) सिंधू संस्कृतीमधील आर्थिक स्थिती

ड) आर्यांच्या निसर्गदेवता

इ) पुरातत्वीय साधने

फ) सभा आणि समिती

ॐ ॐ ॐ

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019
HISTORY (Optional) (Paper - III)
World Revolution - I
Sub. Code : 61959

Day and Date : Thursday, 09 - 05 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below : [10]

- i) A native of German Bohemian _____ was a professor in the Prague University.
- a) Erasmus
b) Martin Luther
c) John Hus
d) John Wyclif
- ii) _____ cult was established by Martin Luther.
- a) Protestant
b) Roman Catholic
c) Zwingly
d) John Noks
- iii) _____ was the first king of Holy Roman Empire.
- a) King Charlemagne of France
b) Henry V
c) Innocent - III
d) Louis XVI
- iv) The nation _____ is called as the mother of democracy.
- a) England
b) France
c) Holland
d) Germany
- v) A charter 'Magna Carta' was consented by _____ king.
- a) King James
b) King Charles
c) King William
d) King John
- vi) _____ wrote the book 'Common Sense'.
- a) Roger Williams
b) John Campbell
c) James Logan
d) Thomas Paine

- ix) 'कॅडिड' या ग्रंथाचा कर्ता होय.
- अ) टर्गॉट
ब) नेकर
क) मॉटेस्क्वू
ड) व्हॉल्टेअर
- x) 'जर रुसो झाला नसता तर फ्रेंच राज्यक्रांती झाली नसती' हे उद्गार नी काढले.
- अ) नेपोलियन तिसरा
ब) नेपोलियन बोनापार्ट
क) मॉटेस्क्वू
ड) लाफायते

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) धर्म सुधारणा चळवळीचे परिणाम स्पष्ट करा. [10]
किंवा
वैभवशाली राज्यक्रांतीच्या कारणांची सविस्तर चर्चा करा.
- ब) अमेरिकन राज्यक्रांतीचे परिणाम सांगा. [10]
किंवा
फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे थोडक्यात सांगा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) मार्टिन ल्युथर
ब) विटेनजीमॉट
क) बोल ऑफ राईट्स
ड) अमेरिकन स्वातंत्र्याचा जाहीरनामा 4 जुलै 1776
इ) रुसो
फ) राष्ट्रीय सभेचे कार्य

Seat
No.**B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, May - 2019****LOGIC (Paper - I)****Traditional Logic (IDS)****Sub. Code : 61913****Day and Date : Saturday, 11 - 05 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [10]

- i) _____ is the main subject of logic.
 - a) Thinking
 - b) Inference
 - c) Knowledge
 - d) Superstition
- ii) In _____ inference, we draw particular conclusion from the general premise.
 - a) Inductive
 - b) Deductive
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- iii) There are _____ kinds of conditional proposition.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five

P.T.O.

- iv) Both terms in universal negative proposition are _____
- a) Distributed
 - b) Undistributed
 - c) Multy-distributed
 - d) None of these
- v) A particular affirmative proposition is represented by the symbol _____
- a) A
 - b) E
 - c) I
 - d) O
- vi) There are _____ kinds of laws of thought.
- a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five
- vii) Conversion is a kind of _____
- a) Opposition of proposition
 - b) Inference
 - c) Education
 - d) Syllogism
- viii) Categorical syllogism is one of the kind of _____ inference.
- a) Mediate
 - b) Immediate
 - c) Conditional
 - d) None of these
- ix) There are _____ kinds of mixed hypothetical syllogism.
- a) Two
 - b) Four
 - c) Three
 - d) Six
- x) In a categorical syllogism _____ term occures in both premise.
- a) Middle
 - b) Minor
 - c) Major
 - d) None of these

Q2) Write short answers of following questions (any four) : [20]

- a) Nature of logic
- b) Law of excluded middle
- c) Conversion
- d) Kinds of opposition of proposition
- e) Four fold scheme of proposition
- f) Rules of valid hypothetical syllogism

OR

a) What inference by opposition of proposition can be drawn from the following propositions (any two) : [10]

- i) All businessmen are rich
- ii) No doctor is poor
- iii) Some snakes are poisonous

b) Test the validity of following inferences. (any two) : [10]

- i) All apples are sweet.
Therefore, All sweet things are apples.
- ii) No farmer, is rich.
Therefore, no rich person is farmer.
- iii) Some men are perfect.
Therefore, All men are nonperfect.

Q3) a) Test the validity of following arguments (any two) : [10]

- i) All politicians are ambitious.
All ambitious persons are scientists.
Therefore, all scientists are politicians.
- ii) Some fruits are sweet.
Some medicines are sweet.
Therefore, some medicines are fruits.
- iii) No saints are tall.
No saints are teachers.
Therefore, no teachers are tall.

b) Test the validity of following arguments(any two) : [10]

- i) If it rains then farmers are happy.
The farmers are happy.
Therefore, it rains.
- ii) If the teachers are clever then they teach very well.
Teachers are clever.
Therefore, they teach very well.
- iii) If you work hard then you will be successful.
You are not working hard.
Therefore, you will not be successful.

OR

Answer the following questions fully (any two) : [20]

- a) Distinguish between deductive and inductive inference.
- b) Explain the kinds of conditional proposition.
- c) Explain the structure of syllogism.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा. [10]

- i) तर्कशास्त्राचा मुख्य विषय आहे.
अ) विचार	ब) अनुमान
क) ज्ञान	ड) अंधश्रद्धा
- ii) अनुमानामध्ये आपण सामान्य विधानापासून विशिष्टनिष्कर्ष काढतो.
अ) विगामी	ब) निगामी
क) अ आणि ब दोन्हीही	ड) यापैकी नाही

- iii) सोपाधिक विधानाचे प्रकार आहेत.
- अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- iv) सर्व नास्तीवाची विधानातील दोन्ही पदे असतात.
- अ) सर्वव्याप्त
ब) अंशव्याप्त
क) विविध व्याप्त
ड) यापैकी नाही
- v) अंशवाची होकारार्थी विधानासाठी हे चिन्ह वापरतात.
- अ) A ब) E
क) I ड) O
- vi) विचारांचे एकूण नियम आहेत.
- अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- vii) परिवर्तन हा या प्रकार आहे.
- अ) प्रतियोग
ब) अनुमान
क) उत्कर्षण
ड) संविधान
- viii) सरल संविधान हा अनुमानाचा प्रकार आहे.
- अ) व्यवहित
ब) अव्यवहित
क) सोपाधिक
ड) यापैकी नाही

- ix) मिश्र अनुलंब संविधानाचे प्रकार पडतात.
- अ) दोन
क) तीन
- ब) चार
ड) सहा
- x) केवळ संविधानामध्ये पद हे आधारविधानात दोनदा येते.
- अ) मध्यपद
क) साध्यपद
- ब) पक्षपद
ड) यापैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) तर्कशास्त्राचे स्वरूप
ब) वर्जित मध्य नियम
क) परीवर्तन
ड) विधान प्रतियोगाचे प्रकार
इ) विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था
फ) मिश्र अनुलंब संविधानाचे युक्त नियम

किंवा

- अ) खालील विधानावरून कोणती प्रतियोग अनुमाने काढता येतील ते सांगा. (कोणतेही दोन) [10]
- i) सर्व व्यापारी श्रीमंत असतात.
ii) एकही डॉक्टर गरीब नसतो.
iii) काही सर्प विषारी असतात.
- ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन) [10]
- i) सर्व सफरचंदे गोड आहेत.
म्हणून, सर्व गोड वस्तु सफरचंदे आहेत.
- ii) एकही शेतकरी श्रीमंत नाही
म्हणून, एकही श्रीमंत व्यक्ती शेतकरी नाही.
- ii) काही मानव पूर्ण आहेत.
म्हणून, सर्व मानव अपूर्ण आहेत.

प्र.3) अ) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

- i) सर्व राजकारणी महत्त्वाकांक्षी आहेत.
सर्व महत्त्वाकांक्षीव्यक्ती शास्त्रज्ञ आहेत.
म्हणून, सर्व शास्त्रज्ञ राजकारणी आहेत.
- ii) काही फळे गोड आहेत.
काही औषधे गोड आहेत.
म्हणून, काही औषधे फळे आहेत.
- iii) एकही संत उंच नाही
एकही संत शिक्षक नाही
म्हणून, एकही शिक्षक उंच नाही

ब) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

[10]

- i) जर पाऊस पडला तर शेतकरी सुखी होतील.
शेतकरी सुखी आहेत.
म्हणून, पुरेसा पाऊस पडला आहे.
- ii) जर शिक्षक हुषार असतील तर ते चांगल्या प्रकारे शिकवतील
शिक्षक हुषार आहेत.
म्हणून, ते चांगल्या प्रकारे शिकवितात.
- iii) जर तु भरपूर काम केलेस तर तू यशस्वी होशील.
तू भरपूर काम करित नाही.
म्हणून, तू जीवनात यशस्वी होणार नाही.

किंवा

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) निगामी व विगामी अनुमानातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) सोपाधिक विधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) सरल संविधानाची रचना स्पष्ट करा.

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

मराठी (MARATHI) (Optional) (Paper - III)

गद्य - सभासदाची बखर व अनुवाद प्रक्रिया

Sub. Code : 61931

पाठ्यपुस्तक : सभासदाची बखर - कृष्णाजी अनंत सभासद अनुवाद प्रक्रिया.

Day and Date : Tuesday, 20 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा :

[5]

- अ) 'सभासद बखर' कोणाच्या आज्ञेने लिहिली गेली?
- i) संभाजी ii) राजाराम
iii) शिवाजी राजे iv) व्यंकोजी
- ब) शिवाजी - अफजलखान भेटीवेळी खानाबरोबर असणाऱ्या वकिलाचे नाव काय?
- i) कृष्णाजीपंत ii) सय्यद बंडा
iii) जीवा महल iv) दिलेरखान
- क) शिवरायांचा बंदोबस्त करण्यासाठी औरंगजेबाने सर्व प्रथम कोणास पाठविले?
- i) अफजल खान ii) दिलेरखान
iii) शाहिस्तेखान iv) फजलखान
- ड) शिवाजी महाराजांनी राज्यकारभार करण्यासाठी कोणत्या मंडळाची नियुक्ती केली?
- i) प्रधान मंडळ ii) सप्तप्रधान मंडळ
iii) अष्टप्रधान मंडळ iv) सरदर मंडळ
- इ) 'गड घेईन तेव्हा पगडी बांधीन', अशी प्रतिज्ञा कोणी केली?
- i) बाजीप्रभू ii) तानाजी
iii) दिलेरखान iv) नेताजी पालकर

P.T.O.

प्र.2) भाषिक दृष्टिने संपन्न असलेल्या सभासद बखरीचे वाङ्मयीन विशेष स्पष्ट करा.

[15]

किंवा

सभासद बखरी मधून आलेले शिवचरित्र स्पष्ट करा.

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

अ) शिवाजी महाराजांचे आरमार विषयक धोरण स्पष्ट करा.

ब) शिवरायांची आग्रयाहून सुटका या प्रसंगाचे वर्णन सभासद बखरीमध्ये कशा पद्धतीने आले आहे.

क) शिवरायांचा मुलकी कारभार सभासद बखरी आधारे स्पष्ट करा.

प्र.4) बहुभाषिक परिसरात अनुवाद प्रक्रियेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

अनुवाद, भाषांतर आणि रुपांतर या प्रक्रियेतील साम्य-भेद स्पष्ट करा.

ॐ ॐ ॐ

B - 75

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

मराठी (MARATHI) (Optional) (Paper - IV)

पद्य-जनाबाईचे अभंग व संपादन प्रक्रिया

Sub. Code : 61932

Day and Date : Thursday, 22 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- i) ज्ञानाचा सागर असे जनाबाई कोणाला म्हणते?
अ) नामदेव ब) ज्ञानदेव
क) गोरा कुंभार ड) चोखा मेळा
- ii) जनाबाईच्या पित्याचे नाव काय?
अ) कमा ब) दमा
क) सदा ड) करंड
- iii) जनाबाईचा जन्म कोणाच्या कृपा प्रसादाने झाला?
अ) दत्तात्रय ब) विष्णू
क) शंकर ड) विठ्ठल
- iv) 'धरीला पंढरीचा चोर' असे जनाबाई कोणाला म्हणते?
अ) नामदेवाला ब) ज्ञानदेवाला
क) विठ्ठलाला ड) खंडोबाला
- v) 'मूळ मायेच्या कारट्या' असे जनाबाई कोणाला म्हणते?
अ) चोराला ब) कारट्याला
क) विठ्ठलाला ड) गोरोबाला

P.T.O.

प्र.2) जनाबाई आणि विठ्ठल यांच्यातील नातेसंबंधाचे वर्णन करा.

[15]

किंवा

जनाबाईचे व्यक्तिमत्त्व पूर्णपणे कसे विठ्ठलमय झाले आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (तीनपैकी दोन)

[20]

- i) विठ्ठलाच्या नामस्मरणाचे महत्त्व जनाबाईने कसे सांगितले आहे?
- ii) जनाबाईच्या अंभगामध्ये काव्यप्रकारांची विविधता कशा प्रकारे जाणवते?
- iii) जनाबाईच्या उपदेशवाणीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4) संपादन म्हणजे काय ते सांगून संपादनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

संपादन प्रक्रियेसाठी संपादकास कराव्या लागणाऱ्या पूर्वतयारीचे विवेचन करा.

B - 117

Total No. of Pages : 2

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

हिंदी (Hindi) (Paper - III) (Optional)

आधुनिक गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक - (साहित्य सौरभ)

Sub. Code : 61937

Day and Date : Thursday, 29 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[5]

i) 'शादी का जोकर' कहानी के जोकर का नाम है।

(मल्लू / सल्लू / कल्लू / चन्नू)

ii) कालिंदीचरण की पत्नी का नाम है।

(सुनंदा / सुजाता / सुनीता / सविता)

iii) 'बड़े घर की बेटी' कहानी के लेखक है।

(प्रेमचंद / जैनेंद्र / अमृतराय / भुवनेश्वर प्रसाद)

iv) 'स्वर्णिम गौरव गाथा' यह विधा की रचना है।

(जीवनी / रेडिओ नाटक / संस्मरण / निबंध)

v) नाखून का बढ़ना का लक्षण है।

(असभ्यता / अमानवीयता / पशुता / अनैतिकता)

P.T.O.

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं तीन का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। [15]

- अ) “आप लोगों को भूख नहीं लगी है क्या? उनकी तबीयत खराब है, इससे यहाँ तो खाना बना नहीं। बताओ क्या किया जाय? कहीं होटल चले?”
- ब) “वे शहर में नहीं है। शादी अटेंड करके कल रात में ही राजधानी चले गये हैं। कब तक लौटेंगे, पता नहीं।”
- क) “मैं अपनी मरजी से मायके नहीं जा रही हूँमुझे जबर्दस्ती घर से निकाल दिया है। हमेशा-हमेशा के लिए”
- ड) “जिसकी उम्मीद न थी, मरते वक्त वह मजा मिल गया। कहा-सुना माफ हो, और एक अर्ज लौंडी की मंजूर हो।”
- इ) “यह मौत के मुँह में जाना है। हम लोक दोनों मारे जाएँगे, हमें या तुम्हें किसी को तो बचना चाहिए।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [15]

- अ) ‘बहुत दिनों के बाद’ डायरी अंश का आशय लिखिए।
- ब) विवेकानंद की चारित्रिक विशेषताएँ बताईए।
- क) ‘नाखून क्यों बढ़ते हैं?’ निबंध का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- ड) ‘स्वर्णिम गौरव गाथा’ में चित्रित भारत महिमा का वर्णन कीजिए।
- इ) भीष्म साहनी ने यशपाल को नये संसार का अग्रदूत क्यों कहा है?

प्र.4) ‘बड़े घर की बेटी’ की आनंदी का चरित्र - चित्रण कीजिए। [15]

अथवा

सूर्यबाला ने वर्तमान राजनेताओं पर किये व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए।

B - 119

Total No. of Pages : 2

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

Hindi (Optional) (Paper - IV)

मध्यकालीन एवं आधुनिक काव्य

Sub. Code : 61938

Day and Date : Friday, 30 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[5]

i) भक्तिकालीन कृष्णभक्ति-शाखा के प्रतिनिधि कवि है।

अ) जायसी

ब) तुलसीदास

क) सूरदास

ड) कबीरदास

ii) 'बीजक' की प्रामाणिक रचना है।

अ) मीरा

ब) वृंद

क) तुलसीदास

ड) कबीरदास

iii) बिहारी कालीन कवि है।

अ) आदिकाल

ब) भक्तिकाल

क) रीतिकाल

ड) आधुनिक काल

iv) हिंदी साहित्य में सुशीला टाकभौरै जी कवयित्री के रूप में जानी जाती है।

अ) दलित

ब) ग्रामीण

क) नागरी

ड) आदिवासी

v) 'भारत-महिमा' कविता जयशंकर प्रसाद के नाटक से उद्धृत की गई है।

अ)

ब)

क)

ड)

P.T.O.

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं तीन का ससंदर्भ स्पष्टीकरण दीजिए ।

[15]

- अ) “वही है रक्त, वही है देश, वही साहस है, वैसा ज्ञान
वही है शांति, वही है शक्ति, वही हम दिव्य आर्यसंतान” ।
- ब) “है शपथ तुम्हारे करूणाकर की
है शपथ तुम्हें उस नंगे की
जो भीख स्नेह की माँग-माँग
मर गया कि उस भीख-मंगे की” ।
- क) कहाँ तक याद रखिए-खट्टी, मीठी कडवी बातों को,
हमें आगत को खातिर भी, विगत को भूलना होगा ।
- ड) “कुतिया शब्द सुनकर ही लगता है
यह एक गाली है
क्या इसलिए
कि वह
स्त्री वर्ग में आती है?”
- इ) “मेरे मन में कई बार आया
मेज के नीचे की तस्वीरें बदल दूँ
भाईयों की फोटो हटा
बडी बहन की तस्वीर लगा दूँ”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[15]

- अ) वृंद के किन्हीं तीन दोहों में व्यक्त नीतिविषयक विचार स्पष्ट कीजिए ।
- ब) कबीर ने माया का वर्णन कैसे किया है?
- क) तुलसीदास ने अपनी दीनता का चित्रण किस तरह किया है?
- ड) सूरदास के वात्सल्य वर्णन को स्पष्ट कीजिए ।
- इ) मीराँ की विरह-भावना को स्पष्ट कीजिए ।

प्र.4) बिहारी के दोहों के आधार पर उनके संयोग शृंगार वर्णन का परिचय दीजिए ।

[15]

अथवा

‘भारत महिमा’ कविता का आश्रय स्पष्ट कीजिए ।

▽▽▽▽

-2-

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018
ENGLISH (Compulsory) (Paper - C) (New)

English For Communication

Sub. Code : 61900

Day and Date : Monday, 26 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives : [5]

i) "The Storeyed House "portrays the plight of a Dalit man, _____.

a) Bhujaba	b) Kondiba
c) Sayaji	d) Bayaji

ii) The Inter community discussions were arranged by _____ in Agra in late 16th century.

a) Jahangir	b) Ashok
c) Akbar	d) Kutbuddin

iii) The famous Japanese trick is recently invented by the Natives of _____

a) Tipperary	b) Africa
c) Sudan	d) Yokahoma

iv) Love, chastity, loyalty are the qualities of a woman as a _____.

a) a good wife	b) a good daughter
c) a commodity	d) a good companion

v) According to the poet the tree has a _____ source, which was hidden for years inside the earth.

- a) white and wet b) red and juicy
c) green and hard d) fluid and oily

Q2) i) Answer any TWO of the following questions in about 100 to 120 words each. [10]

- a) Why was Kondiba upset with Bayaji's house? What did he suggest to him?
b) Who have made general statements about India and Indians?
c) How does the Conjurer try hard to impress the audience?

ii) Write short note on any ONE of the following in about 100 to 120 words. [5]

- a) Casteism in Bayaji's village.
b) The Unity of India.

iii) Write short note on any ONE of the following in about 100 to 120 words. [5]

- a) The qualities and abilities of the woman.
b) Give Patel's environmental concern for a tree.

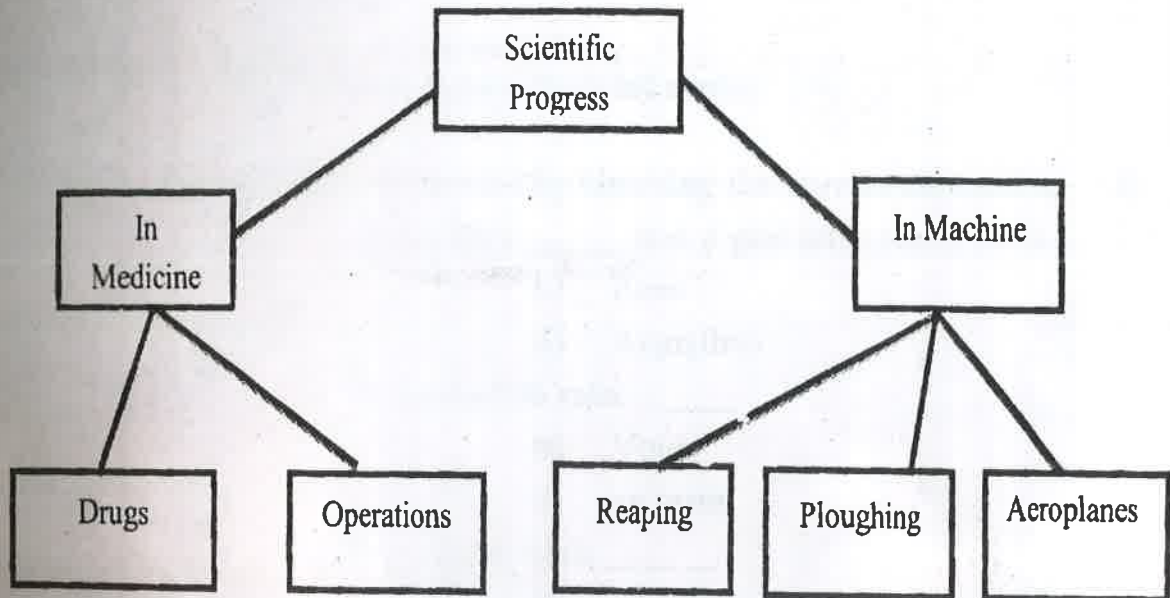
Q3) i) Express your likes or dislikes about Morning walk or Today's life style. [5]

ii) Express your beliefs/opinion about the following in about 5-6 sentences each. [5]

- a) Books are best friends.
b) Need of plantation of trees.
c) Blood Donation.

- Q4) i) Imagine yourself to be the Secretary of Veetrag Housing Society, you are called upon by the President to hold a meeting of the Managing Committee. Draft a Notice of the meeting supplying all the necessary details. Enclose along with notice the Agenda of the meeting. [8]
- ii) Write a narrative paragraph based on the information given in the following tree diagram. Make use of appropriate time markers. [7]

- b) Answer the following questions in not more than 200 to 250 words. [10]
- i) Discuss the significance of the union between Zeus and Leda and its consequences.

OR

- ii) Write critical appreciation of the poem 'Mirror'

Q3) Answer the question in not more than 200 to 250 words. [10]

- a) How Ted Hughes portrays the condition of coal-mine workers in 'Her Husband'?

OR

- b) Write critical appreciation of the poem 'Pied Beauty'

Q4) Write short notes on the following in about 100 to 120 words each (Any Three) [15]

- a) Theme of death in 'Days'
- b) Dylan Thomas attitude towards death
- c) Uncontrollable force expressed in 'force'
- d) Fear of war in 'O what is that sound'
- e) Personification in 'Mirror'

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, December - 2018
ENGLISH (Optional) (Paper - IV)
Indian English Literature (Novel)
Sub. Code : 61942

Day and Date : Monday, 03 - 12 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [5]

- i) _____ lost his wife for suspecting her character. [5]
- a) Gangaram b) Heeralal
 c) Ajay Singh d) Daulat Singh
- ii) _____ stopped going to school as she was soon to be married.
- a) Geeta b) Sita
 c) Vijay Bai sa d) Vikram
- iii) In _____ child marriages even today are not new.
- a) Gujarat b) Maharashtra
 c) Rajasthan d) Karnatak
- iv) _____ dies by the end of the novel 'Inside the Haveli'.
- a) Bhagwat Singh b) Sangram Singh
 c) Geeta d) Kanwarni Sa
- v) The Maharana of _____ had graced the Haveli on the occasion of birth of Ajay singh in family.
- a) Udaipur b) Jodhpur
 c) Jaipur d) Bikaner

Q2) a) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]

'Inside the Haveli' is the story of Geeta the Willing Prisoner - Discuss.

OR

Inside the Haveli is the clash between tradition and modernity - Explain.

- b) Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]
Discuss the 'Haveli' as a symbol of traditional values and dignity.

OR

Sketch the character of Geeta as the struggle for identity.

- Q3)** Answer the following questions in about 200 to 250 words. [10]
'Inside the Haveli' is the story of Geeta's surrender and compromise with traditions of Haveli - Discuss.

OR

Critically analyse 'Inside the Haveli' from sociological point of view.

- Q4)** Write short notes in about 100 to 120 words. (Any 3) [15]

- a) Jeevan Nivas
- b) Dhapu
- c) Ending of 'Inside the Haveli'
- d) Pari
- e) Geeta's approach towards education

B - 79

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

HISTORY (Optional) (Paper - III)

World Revolutions - I

Sub. Code : 61959

Day and Date : Saturday, 24 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below. [10]

- i) _____ is known as 'Venus' in the Reformation movement.
a) Martin Luther
b) John Wycliffe
c) John Hus
d) Erasmus
- ii) _____ cult was established by Martin Luther.
a) Protestant
b) Roman Catholic
c) Zwingli
d) John Noks
- iii) _____ was the first king of Holy Roman Empire.
a) King Charlemagne of France
b) Henry V
c) Louis XVI
d) Innocent III
- iv) The law of 'Petition of Rights' was passed in _____ A. D.
a) 1215
b) 1628
c) 1649
d) 1685
- v) Glorious Revolution took place in the reign of _____ dynasty.
a) Anjo
b) Mark
c) Tudor
d) Stuart
- vi) A charter 'Magna Carta' was consented by _____ king.
a) King James
b) King Charles
c) King William
d) King John

P.T.O.

- vii) Christopher Columbus was invented the American continent in ____ A.D.
 - a) 1492
 - b) 1498
 - c) 1584
 - d) 1620
- viii) ____ was the first president of America.
 - a) Thomas Jefferson
 - b) George Washington
 - c) John Adams
 - d) Abraham Lincoln
- ix) 'Theory of separation of power' was told by ____
 - a) Montesque
 - b) Voltaire
 - c) Frane
 - d) Necar
- x) ____ wrote the book. 'Social Contract'.
 - a) Cane
 - b) Voltaire
 - c) Rousseau
 - d) Didro

Q2) Answer in detail the following questions.

- a) Discuss in detail the causes of Reformation movement. [10]

OR

Explain the effects of Glorious Revolution in England.

- b) State the effects of American Revolution. [10]

OR

State the effects of french Revolution of 1789.

Q3) Write short notes (any four) :

[20]

- a) Martin Luther.
- b) Act of Settlement.
- c) Bill of Rights.
- d) George Washington
- e) Rousseau.
- f) Louis XVI

B - 88

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018
ANCIENT INDIAN HISTORY AND CULTURE (Optional) (Paper - I)
(From Pre-Historic time to C 650 A. D.)

Sub. Code : 61901

Day and Date : Tuesday, 27 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the appropriate word.

[10]

- i) Arthashastra text was written by ____
 - a) Kautilya
 - b) Kalidas
 - c) Dandi
 - d) Panini
- ii) Aang and Aagam text is related to ____ religious
 - a) Jain
 - b) Buddha
 - c) Shaiva
 - d) Vaishnav
- iii) Tatangsiyuki text was written by ____ Chaineese traveller.
 - a) Fahiyana
 - b) Yuanchang
 - c) Itising
 - d) Latose
- iv) Fire discovered in ____ age.
 - a) Stone
 - b) Palalothic
 - c) Mesolithic
 - d) Neolithic
- v) The famous Dockyard was situated in ____ place.
 - a) Rangpur
 - b) Balathal
 - c) Lothal
 - d) Kalibangan
- vi) ____ was the famous God in Indus valley civilization.
 - a) Mother God
 - b) Tree God
 - c) Animal God
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

[10]

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा

- i) अर्थशास्त्र ग्रंथ यांनी लिहीला.
 अ) कौटिल्य
 ब) कालीदास
 क) दण्डी
 ड) पाणिनी
- ii) अंग व आगम ग्रंथ धर्माशी संबंधीत आहेत.
 अ) जैन
 ब) बौद्ध
 क) शैव
 ड) वैष्णव
- iii) ता-तांग-सिंयुकी ग्रंथ यांनी लिहीला.
 अ) फाहीयान
 ब) ट्युएनासंग
 क) इत्सिंग
 ड) ला-ओ-त्से
- iv) अग्नीचा शोध काळात लागला.
 अ) जुने अश्मयुग
 ब) पुराश्मयुग
 क) मध्याश्मयुग
 ड) नवाश्मयुग
- v) सिंधू संस्कृती मधील जहाजाची गोदी येथे होती.
 अ) रंगपूर
 ब) बालाथाल
 क) लोथल
 ड) कालीबंगल
- vi) सिंधू संस्कृती मध्ये ही प्रसिध्द देवता होती.
 अ) मातृदेवता
 ब) वृक्षदेवता
 क) पशुदेवता
 ड) यापैकी नाही
- vii) वेदकाळात हा 'देवाचा राजा' मानला जात असे
 अ) सुर्य
 ब) विष्णु
 क) मरूत
 ड) इंद्र
- viii) सिंधू संस्कृतीतील घरे नी बांधलेली होती.
 अ) माती
 ब) दगड
 क) विटा
 ड) लाकूड

ix) वेदकाळातील समाज जीवन वर्गात विभागले होते.

अ) चार

ब) पाच

क) सहा

ड) सात

x) प्राचीन काळात संस्कारानंतर शिक्षणास प्रारंभ होत असे.

अ) चुडाकरण

ब) नामकरण

क) उपनयन

ड) जातकर्म

प्र.2) अ) नाणी व ताम्रपटाचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.

[10]

किंवा

नवाश्मयुगातील मानवाच्या प्रगतीची माहिती लिहा.

ब) सिंधु संस्कृतीतील नगर रचनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

चार वर्णांच्या कर्तव्येची चर्चा करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) आलेखाचे महत्व

ब) जैन व बौद्ध वाङ्मय

क) चिनी प्रवास वृत्तान्त

ड) सिंधु संस्कृतीतील आर्थिक जीवन

इ) चार आश्रम

फ) वेदकालीन देवदेवता

B - 113

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

HISTORY (Optional) (Paper - IV)

Freedom Struggle of India - I (1750 - 1920)

Sub. Code : 61960

Day and Date : Wednesday, 28 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below. [10]

- i) The British government appointed ____ as the governor general of India in 1856.
- a) Lord Dalhousie b) Lord Canning
c) Lord Curzon d) Lord Elgin
- ii) The uprising of 1857 took place at ____.
- a) Delhi b) Kanpur
c) Meerat d) Jhansi
- iii) The Indian National Congress was established in ____.
- a) 1884 b) 1885
c) 1886 d) 1887
- iv) _____ delegates were presented for the first session of the Indian National Congress.
- a) 62 b) 72
c) 82 d) 92
- v) The partition of _____ was declared by Lord Curzon in 1905.
- a) Mumbai b) Punjab
c) Sindh d) Bengal
- vi) _____ is known as 'the father of Indian unrest'.
- a) M. Gandhiji b) Lokmanya Tilak
c) Swatantryawir Sawarkar d) Namdar Gokhale

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) सन 1856 मध्ये इंग्रज सरकारने याची हिंदुस्थानचा गव्हर्नर जनरल म्हणून नेमणूक केली.
अ) लॉर्ड डलहौसी
ब) लॉर्ड कॅनिंग
क) लॉर्ड कर्झन
ड) लॉर्ड एल्जिन
- ii) सन 1857 च्या उठावास या ठिकाणी सुरुवात झाली.
अ) दिल्ली
ब) कानपूर
क) मीरत
ड) झांसी
- iii) भारतीय राष्ट्रसभेची स्थापना मध्ये झाली.
अ) 1884
ब) 1885
क) 1886
ड) 1887
- iv) भारतीय राष्ट्रसभेच्या पहिल्या अधिवेशनास प्रतिनिधि हजर होते.
अ) 62
ब) 72
क) 82
ड) 92
- v) लॉर्ड कर्झन याने 1905 साली प्रांताची फाळणी जाहीर केली.
अ) मुंबई
ब) पंजाब
क) सिंध
ड) बंगाल
- vi) यांना भारतीय असंतोषाचे जनक असे म्हणतात.
अ) म. गांधी
ब) लो. टिळक
क) स्वा. सावरकर
ड) ना. गोखले
- vii) अँनी बेझंट यांनी होमरूलच्या प्रसारासाठी वृत्तपत्र सुरु केले.
अ) द टाईम्स
ब) हिंदू
क) न्यू इंडिया
ड) केसरी
- viii) सन 1920 ते सन 1947 हा कालखंड म्हणून ओळखला जातो.
अ) गांधीयुग
ब) टिळक युग
क) गोखले युग
ड) यापैकी नाही

ix) म. गांधींनी सन 1920 मध्ये चळवळ सुरु केली.

अ) होमरुल

ब) असहकार

क) सविनय कायदेभंग

ड) छोडो भारत

x) म. गांधी व डॉ. आंबेडकर यांच्यात सन 1932 मध्ये करार झाला.

अ) मुंबई

ब) सुरत

क) दिल्ली

ड) पुणे

प्र.2) दीर्घोत्तरी प्रश्न.

अ) सन 1857 च्या उठावाची विविध कारणे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

भारतीय राष्ट्रसभेची सन 1885 ते 1905 या काळातील कामगिरी स्पष्ट करा.

ब) हिंदुस्थानातील जहालमतवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

सन 1942 च्या छोडो भारत चळवळीची माहिती लिहा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) राणी लक्ष्मीबाई

ब) 1857 च्या उठावाचे स्वरूप

क) भारतीय राष्ट्रसभेची स्थापना

ड) होमरुल चळवळ

इ) जालियनवाला बाग हत्याकांड

फ) सायमन कमिशन

Q2) Write short notes (Any Three) :

[15]

- Preservation of food by dehydration
- Packaging of bakery products
- Types of bacteria
- Role yeast and butter in baking
- Principles of food preservation

Q3) Solve the following questions. (Any Two)

[20]

- Illustrate the characteristics of confectionary products.
- Write in detail on changes in food during storage.
- Explain the importance of bakery and confectionary.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- साखर म्हणजे अतिशय बारिक चूर्ण केलेली कन्फेक्शनरी पदार्थात वापरण्यात येणारी साखर होय.
अ) इन्व्हर्ट ब) आयसिंग
क) कॅमलाईज्ड ड) टेबल
- दुधातील रोगनिर्माणक सुक्ष्मजीव नष्ट करण्यासाठी दुध करतात.
अ) पाश्चराईज्ड ब) गाळण
क) गाठवणे ड) पातळ
- जीवाणू पेशीचा व्यास मायक्रॉन असतो.
अ) 0.01 ते 0.02 ब) 0.02 ते 0.03
क) 0.04 ते 0.02 ड) 0.2 ते 1.0
- गव्हाचे दळून तयार केलेले पीठ ब्रेड तयार करण्यासाठी वापरतात.
अ) कमकूवत ब) मृदु
क) मजबूत ड) अर्धमृदु
- मांस आणि मासे अन्नपदार्थ म्हणून वर्गीकृत करतात.
अ) नाशवंत ब) अर्धनाशवंत
क) अनाशवंत ड) यापैकी नाही

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) निर्जलीकरणाद्वारे अन्नसंरक्षण
- ब) बेकरी पदार्थांचे पॅकेजिंग
- क) जीवाणूंचे प्रकार
- ड) बेकींगमध्ये खमीर आणि लोण्याचे कार्य
- इ) अन्नसंरक्षणाची तत्वे

प्र.3) खालील प्रश्न सोडवा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) कन्फेक्शनरी पदार्थांची वैशिष्ट्ये उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- ब) साठवण्याच्या काळात अन्नात होणारे बदल यावर सविस्तर लिहा.
- क) बेकरी आणि कन्फेक्शनरीचे महत्व स्पष्ट करा.

B - 82

Total No. of Pages : 3

Seat
No.

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

HOME SCIENCE (Optional) (Paper - III)

Applied Arts and Housing

Sub. Code : 61993

Day and Date : Saturday, 24 - 11 - 2018

Total Marks : 40

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat diagram wherever necessary.

Q1) Fill in the blanks using correct alternative.

[5]

- a) _____ is the out come of many lines.
- i) Form
 - ii) Pattern
 - iii) Balance
 - iv) Texture
- b) Sandy soil is _____ for construction of house.
- i) Suitable
 - ii) Not suitable
 - iii) Easy
 - iv) Costly
- c) A Government Servant can get loan after serving _____ years.
- i) 5
 - ii) 10
 - iii) 15
 - iv) 2
- d) _____ wiring needs extra expenditure.
- i) Concealed
 - ii) Cleat
 - iii) Openbaton
 - iv) Pipe
- e) Cane furniture is made of _____.
- i) Metal
 - ii) Bamboo
 - iii) Wood
 - iv) Plywood

P.T.O.

Q2) Write short notes (any three) :

- Texture and colour
- Types of soil
- Legal matters regarding house construction.
- Electrification
- Care of furniture

Q3) Write in detail the following questions (any two) : [20]

- Write in detail on application of principles of arts in interior decoration.
- Write on materials used for house construction.
- Explain the finance facilities of housing.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- अनेक रेषा मिळून ची निर्मिती होते.
 - आकार
 - नमुना
 - संतुलन
 - पोत
- घराच्या बांधकामासाठी वाळूमिश्रीत जमिन असते.
 - योग्य
 - अयोग्य
 - सहज
 - महाग
- सरकारी संस्थेमधून वर्ष नोकरी झाल्यानंतर कर्ज घेता येते.
 - 5
 - 10
 - 15
 - 2

ड) वायरिंग करण्यासाठी खर्च जास्त येतो.

i) अदृश्य	ii) क्लीट
iii) ओपन बॅटन	iv) नलिका

इ) केनचे फर्निचर पासून तयार करतात.

i) धातु	ii) बांबु
iii) लाकूड	iv) प्लायवुड

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- पोत व रंग
- जमिनीचा प्रकार
- घर बांधकामा संबंधी कायदेशीर बाबी
- विजेचे वायरिंग
- फर्निचरची काळजी

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- कलेच्या तत्वांचा गृहसजावटीत उपयोग यावर सविस्तर लिहा.
- घराच्या बांधकामासाठी वापरले जाणारे साहित्य यावर लिहा.
- गृह कर्जाच्या सुविधा स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B - 114

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

GEOGRAPHY (Optional) (Paper - IV)

Human Geography

Sub. Code : 61988

Day and Date : Wednesday, 28 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Draw neat diagrams and maps wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicate full marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions.

[10]

- i) Who is the Father of Human Geography?
 - a) F. Ratzel
 - b) G. Taylor
 - c) E. Huntington
 - d) A. Wegner
- ii) Who putforth the concept of 'Possibilism'?
 - a) Halford Makinder
 - b) Febware
 - c) Hartshorne
 - d) Carl Ritter
- iii) Which is the skin colour of Nigroids?
 - a) Black
 - b) White
 - c) Yellow
 - d) None of these
- iv) Who is the founder of Buddha religion?
 - a) Gurunanak
 - b) Saint Kabir
 - c) Samrat Ashok
 - d) Siddhartha Goutam
- v) Who made the classification of races?
 - a) Ratzel
 - b) Blache
 - c) G. Taylor
 - d) T. Malthus
- vi) Which of the following region has low density of population?
 - a) Plain region
 - b) Mountain region
 - c) Plateau region
 - d) Delta region

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) आवश्यक त्या ठिकाणी नकाशा व आकृत्या काढा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) मानवी भूगोलाचे जनक कोण आहेत?
 अ) फे. रॅट्झेल
 ब) ग्रि. टेलर
 क) इ. हंटिंग्टन
 ड) आ. वेगनर
- ii) 'संभववाद' संकल्पना कोणी मांडली?
 अ) हॅलफोर्ड मॅकिंडर
 ब) फेबवेर
 क) हार्टशोर्न
 ड) कार्ल रिटर
- iii) निग्रॉइडस यांचा त्वचावर्ण कोणता आहे?
 अ) कृष्ण
 ब) श्वेत
 क) पीत
 ड) यापैकी नाही
- iv) बौद्ध धर्माचे संस्थापक कोण आहेत?
 अ) गुरू नानक
 ब) संत कबीर
 क) सम्राट अशोक
 ड) सिध्दार्थ गौतम
- v) मानव वंशाचे वर्गीकरण कोणी केले?
 अ) रॅट्झेल
 ब) ब्लेश
 क) जी. टेलर
 ड) टि. माल्थस
- vi) खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात लोकसंख्येची घनता कमी आहे?
 अ) मैदानी प्रदेश
 ब) पर्वतीय प्रदेश
 क) पठारी प्रदेश
 ड) त्रिभूज प्रदेश
- vii) लोकसंख्या वाढ सिध्दांत कोणी मांडला?
 अ) टि. माल्थस
 ब) डब्ल्यू. एम. डेविस
 क) ऐ. सॅपल
 ड) डॉ. कॅनन

Seat
No.

B - 80

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

GEOGRAPHY (Optional) (Paper - III)

Soil Geography (New)

Sub. Code : 61987

Day and Date : Saturday, 24 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [10]

- i) In which country did Dokuchave Introduced the principal of soil Geography?
 - a) Rusia
 - b) China
 - c) India
 - d) Japan
- ii) Soil Geography is branch of which Geography?
 - a) Economic
 - b) Political
 - c) Physical
 - d) Human
- iii) Which of soil texture is very smooth and sticky?
 - a) Clay
 - b) Silt
 - c) Sand
 - d) None of these
- iv) Where is the depth of soil observed high?
 - a) Hilly area
 - b) Plain area
 - c) Plateau area
 - d) None of these
- v) Which soil type has less proportion of humus?
 - a) Chernozem
 - b) Prairie
 - c) Podzol
 - d) None of these
- vi) Which type of soil is beneficial for cotton cultivation?
 - a) Black soil
 - b) Laterite soil
 - c) Red soil
 - d) Tundra soil

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018
ECONOMICS (Optional) (Paper - III)
Macro Economics (Part - I)
Sub. Code : 61967

Day and Date : Tuesday, 20 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative : [10]

- a) _____ components are studied in Macro Economics.
- i) Aggregate
 - ii) Some
 - iii) Individual
 - iv) None of these
- b) _____ is included in the scope of Macro Economics.
- i) Theories of trade cycle
 - ii) General theory of employment
 - iii) Theories of international trade
 - iv) All of the above
- c) _____ rate has an important place in International Trade.
- i) Currency
 - ii) Commodity
 - iii) Trade
 - iv) Exchange
- d) Per capita Income = $\frac{\text{Total National Income}}{\text{.....}}$
- i) Production
 - ii) Population
 - iii) Current Prices
 - iv) None of these
- e) National income of a country is generally measured for the period of _____ year.
- i) Five
 - ii) Four
 - iii) Two
 - iv) One

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

Eco
24/11
NOV-2018

प्र.1) योग्य पर्यायांची निवड करुन खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्रात घटकांचा अभ्यास केला जातो.
i) सामूहिक ii) काही
iii) व्यक्तिगत iv) यापैकी नाही
- ब) समग्रलक्षी अर्थशास्त्राच्या व्याप्तीत चा समावेश होतो.
i) व्यापार चक्राचे सिद्धांत ii) रोजगार विषयक सर्वसाधारण सिद्धांत
iii) आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांत iv) वरील सर्व
- क) दराला आंतरराष्ट्रीय व्यापारात महत्वाचे स्थान आहे.
i) चलन ii) वस्तू
iii) व्यापार iv) विनिमय
- ड)
$$\text{दरडोई उत्पन्न} = \frac{\text{एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न}}{\text{.....}}$$

i) उत्पादन ii) लोकसंख्या
iii) वर्तमान किंमती iv) यापैकी नाही
- इ) राष्ट्रीय उत्पन्न हे सामान्यतः देशातील वर्षांच्या कालखंडातील उत्पन्न असते.
i) पाच ii) चार
iii) दोन iv) एक
- फ) राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्यासाठी प्रमुख पद्धतींचा वापर केला जातो.
i) एक ii) दोन
iii) तीन iv) चार
- च) हे पैशाचे प्राथमिक कार्ये आहे.
i) विनिमय माध्यम ii) मूल्य हस्तांतरण
iii) मूल्य संग्रह iv) पतपत्र आधार

र) किंमत निर्देशांक हे पातळीतील बदल मोजण्यास उपयुक्त असतात.

i) उत्पादन	ii) उत्पन्न
iii) वेतन	iv) किंमत

ल) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = $\frac{\text{एकूण उपभोग खर्च}}{\text{.....}}$

i) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न	ii) राष्ट्रीय उत्पन्नातील वाढ
iii) एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न	iv) एकूण राष्ट्रीय बचत

व) यांनी 'बाजारपेठेविषयक नियम' विकसित केला.

i) अँडम स्मिथ	ii) अ.सी. पिगु
iii) जे.बी.से	iv) जे. एम. केन्स.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

अ) स्थूल अर्थशास्त्राचा अर्थ व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

ब) निर्देशांक म्हणजे काय? निर्देशांकाची रचना स्पष्ट करा.

किंवा

उपभोग प्रवृत्तीचा अर्थ व प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- स्थूल आर्थिक चले
- स्थूल देशांतर्गत उत्पादन व स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन
- पैशाची कार्ये
- फिशरचे विनिमय समिकरण
- 'से' चा बाजारपेठेचा नियम
- गुणक संकल्पना

ॐॐॐ

B - 78

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018
ECONOMICS (Optional) (Paper - IV)

Banks and Financial Institutions

Sub. Code : 61968

Day and Date : Thursday, 22 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- i) Overdraft facility is _____ type of loan.
 - a) Long term
 - b) Short term
 - c) Medium term
 - d) None of these
- ii) The origin of bank is for _____ function.
 - a) Accepting deposit
 - b) Advancing loans
 - c) Credit creation
 - d) None of these
- iii) The money which is created by Reserve Bank of India is called as _____.
 - a) Legal tender money
 - b) Credit money
 - c) Reserve money
 - d) None of these
- iv) According to _____ act provision of bank balance sheet was to be made.
 - a) 1935
 - b) 1969
 - c) 1949
 - d) None of these
- v) Nationalization of R.B.I. was done in the year _____.
 - a) 1926
 - b) 1935
 - c) 1949
 - d) None of these
- vi) Banker's bank is a function of _____ bank.
 - a) S.B.I.
 - b) R.B.I.
 - c) I.B.R.D.
 - d) None of these

P.T.O.

- vii) Credit creation is not a function of _____ bank.
- a) Commercial banks b) Co-operative banks
c) Nationalised banks d) None of these
- viii) Bank rate is _____ type of credit control weapon.
- a) Qualitative b) Quantitative
c) Both d) None of these
- ix) Financial Inclusion scheme in India was introduced according to _____ committee report.
- a) Narasimhan b) C. Rangarajan
c) Dr. Manmohan Singh d) None of these
- x) For controlling inflation, R.B.I. adopt the policy of repo rate as _____.
- a) Decreasing b) Increasing
c) Stable d) None of these

Q2) Answer the following questions.

[20]

- a) Describe the primary and secondary functions of commercial banks.

OR

Explain banker's rights and obligations.

- b) State the banking functions of Reserve Bank of India.

OR

Fully discuss the Banking ombudsman scheme.

Q3) Write a short note (any four)

[20]

- a) Importance of balance sheet.
b) Non performing Asset.
c) Types of accounts.
d) Closing of bank account.
e) Objectives of RBI's monetary policy.
f) Repo and Reverse Repo rate.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, December - 2018
PSYCHOLOGY (Optional)
Social Psychology (Paper - IV)
Sub. Code : 61984

Day and Date : Wednesday, 05 - 12 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below:[10]

- a) There are _____ basic channels of nonverbal communication.
i) 2	ii) 3
iii) 4	iv) 5
- b) The factor systematically changed by the researcher is termed as the _____ variable.
i) independent	ii) constant
iii) dependent	iv) mediator
- c) Dollard and Millar proposed _____ hypothesis.
i) Repulsion	ii) Frustration-aggression
iii) Interpersonal Attraction	iv) Perception
- d) _____ is a basic motive to seek and maintain interpersonal relationships.
i) Aggression	ii) Affiliation
iii) Achievement	iv) Status
- e) According to _____, arousal, affect and cognition are three important processes in aggression.
i) General Aggression Model	ii) Social learning theory
iii) Excitation transfer theory	iv) Drive theory

- f) Behavior and _____ are two sides of the same social coin.
- i) cognition
 - ii) action
 - iii) emotion
 - iv) perception
- g) Newcomb and Heider proposed _____ theory.
- i) social learning
 - ii) trait
 - iii) social comparison
 - iv) balance
- h) _____ is one of the founders of experimental social psychology.
- i) William James
 - ii) Sigmund Freud
 - iii) John Watson
 - iv) Solomon Asch
- i) Repulsion hypothesis was proposed by _____
- i) Dollard
 - ii) Rosenbaum
 - iii) Festinger
 - iv) Newcomb
- j) _____ stated "The face is the image of the soul."
- i) Bacon
 - ii) Cicero
 - iii) Aristotle
 - iv) Mead

Q2) Answer the following questions.

- a) Define social psychology. Explain systematic observation and correlation. [10]

OR

Describe the social determinants of aggression.

- b) Explain the basic channels of nonverbal communication. [10]

OR

Explain external determinants of attraction.

Q3) Write short notes (any four) : [20]

- a) Social Neuroscience
- b) General Aggression Model
- c) The importance of affiliation for human existence
- d) Media violence
- e) Tactics of impression management
- f) Scientific nature of social psychology

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र. 1) खालील दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

[10]

- अ) अभाषिक (अशाब्दिक) संप्रेषणाचे मूलभूत मार्ग आहेत.
i) 2 ii) 3
iii) 4 iv) 5
- ब) संशोधक ज्या घटकात पध्दतशीर बदल घडवून आणतो त्याला परिवर्तक म्हणतात.
i) स्वतंत्र ii) स्थिर
iii) परतंत्र iv) मध्यस्थ
- क) डोलाई आणि मिलर यांनी गृहितक मांडले.
i) अपकर्षण ii) वैफल्य - आक्रमकता
iii) आंतरव्यक्तिक आकर्षण iv) संवेदन
- ड) ही आंतरव्यक्तिक नातेसंबंध प्रस्थापित करण्याची व टिकवून ठेवण्याची मूलभूत प्रेरणा आहे.
i) आक्रमण ii) सहवास
iii) संपादन iv) प्रतिष्ठा
- इ) नुसार, उत्तेजन, भाव आणि बोधन या आक्रमणातील तीन महत्त्वपूर्ण प्रक्रिया आहेत.
i) सामान्य आक्रमकता प्रारूपा ii) सामाजिक अध्ययन सिध्दांता
iii) उत्तेजन संक्रमण सिध्दांता iv) प्रचोदन सिध्दांता
- फ) वर्तन आणि या एकाच सामाजिक नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.
i) बोधन ii) कृती
iii) भावना iv) संवेदन
- य) न्यूकोम्ब आणि हायडर यांनी सिध्दांत मांडला.
i) सामाजिक अध्ययन ii) गुण
iii) सामाजिक तुलना iv) संतुलन

- र) हे सामाजिक मानसशास्त्राचे एक संस्थापक आहेत.
i) विल्यम जेम्स	ii) सिग्मंड फ्रॉइड
iii) जॉन वॉटसन	iv) सोलोमन अॅश
- ल) अपकर्षण (घृणा) गृहितक यांनी मांडले.
i) डोलाई	ii) रोझेनबाऊम
iii) फेस्टिंजर	iv) न्यूकोम्ब
- व) 'चेहरा हे आत्म्याचे प्रतिबिंब असते' असे यांनी म्हटले आहे.
i) बेकन	ii) सिसेरो
iii) अॅरिस्टॉटल	iv) मीड

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. पध्दतशीर निरीक्षण आणि सहसंबंध पध्दत स्पष्ट करा. [10]

किंवा

आक्रमकतेच्या सामाजिक निर्धारकांचे वर्णन करा.

- ब) अशाब्दिक संप्रेषणाचे मूलभूत मार्ग स्पष्ट करा. [10]

किंवा

आकर्षणाची बाह्य निर्धारके स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सामाजिक चेतानिज्ञान
 ब) सामान्य आक्रमकता प्रारूप
 क) मानवी अस्तित्वासाठी सहवास (संलग्नता)प्रेरणेचे महत्त्व
 ड) माध्यमातील हिंसाचार
 इ) छाप व्यवस्थापनाच्या युक्त्या
 फ) सामाजिक मानसशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप

Seat
No.

B - 232

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, December - 2018
PSYCHOLOGY (Optional) (New) (Paper -III)

Child Psychology
Sub. Code : 61983

Day and Date : Tuesday, 04 - 12 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks .

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative given in the bracket. [10]

- i) In down syndrome abnormality _____ chromosomal is having three chromosomes instead of two.
(20 / 21 / 22 / 23)
- ii) The prenatal period is about _____ days.
(180 / 210 / 280 / 310)
- iii) _____ is a genetic unit.
(Brain / Genes / Emotion / Body)
- iv) The intuitive thought substage is the _____ substage preoperational thought.
(First / Second / Third / Fourth)
- v) At birth, the newborn's brain is about _____ percent of its adults weight.
(25 / 50 / 70 / 80)
- vi) During the _____ period, emotions such as pride and guilt become more common.
(Infancy / Late childhood / Early childhood / Babyhood)

P.T.O.

- vii) The motor accomplishments of the _____ year bring increasing independence of infants.
(First / Second / Third / Fourth)
- viii) _____ psychosocial stage associated with early childhood is initiative versus guilt.
(Piaget's / Erikson's / Turner's / Down's)
- ix) Erikson stated _____ stage.
(Emotional / Psychosocial / Social / Cultural)
- x) Sequence in which the growth always occurs at the top-the head and moves toward the down is called _____ pattern.
(Proximodistal / Cephalocaudal / Cognitive / creative)

Q2) Answer the following questions:

[10]

- a) Describe the chromosomal and gene linked abnormalities.

OR

Explain the physical growth and development in infancy.

- b) Explain the effect of psychoactive drugs on prenatal development. [10]

OR

Describe piaget's preoperational stages.

Q3) Write short notes (any four)

[20]

- a) Genetic principle.
b) Sex determination.
c) Other parental factors.
d) Brain development in infancy.
e) Sleep -infancy.
f) Incompatible Blood types.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) खाली कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा. [10]

- i) डाऊन संलक्षण विकृतीमध्येगुणसूत्राच्या जोडीमध्ये दोन ऐवजी तीन रंगसूत्रे आढळतात.
(20 / 21 / 22 / 23)
- ii) जन्मपूर्व अवस्थेचा कालखंडदिवसांचा असतो.
(180 / 210 / 280 / 310)
- iii)हे अनुवंशिक एकक आहे.
(मेंदू / वंशाणू / भावना / शरीर)
- iv) तार्किक विचाराची उपअवस्था ही कृतीपूर्व विचार अवस्थेचीउपअवस्था आहे.
(पहिली / दुसरी / तिसरी / चौथी)
- v) जन्मल्यानंतर नवजाताच्या मेंदूचे वजन प्रौढांच्या मेंदूच्या वजनाच्याटक्के असते.
(25 / 50 / 70 / 80)
- vi)कालखंडात अभिमान आणि अपराधी भावना सर्वसामान्य असतात.
(अर्भकावस्थेच्या / उलट बाल्यावस्थेच्या / पूर्व बाल्यावस्थेच्या / शैशवावस्थेच्या)
- vii)वर्षातील कारक संपादनामूळे अर्भकाचे स्वावलंबन वाढते.
(पहिल्या / दुसऱ्या / तिसऱ्या / चौथ्या)
- viii) पुढाकार घेणे विरुद्ध अपराधी भाव ही प्रारंभिक बाल्यावस्थेशी संबंधितमनोसामाजिक अवस्था आहे.
(पियाजॅची / एरिकसनची / टर्नरची / डाऊनची)

ix) एरिकसननेअवस्था सांगितल्या आहेत.

B - 232

(भावनिक/ मनोसामाजिक / सामाजिक / सांस्कृतिक)

x) शरीराच्या डोक्याकडील भागाकडून पायाकडे होणाऱ्या वाढीच्या क्रमालाक्रम म्हणतात.

(केंद्र परिसरीय/ शीर्ष पूच्छ / बोधनिक / सर्जनशील)

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) अनुवंशजन्य आणि वंशाणू संलग्न विकृतींचे सविस्तर वर्णन करा.

[10]

किंवा

शैशवावस्थेतील शारीरिक वाढ व विकास स्पष्ट करा.

ब) जन्मपूर्व विकासावर मनोविकारी द्रव्यांचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

पियाजेंच्या कृतीपूर्व अवस्थांचे वर्णन करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) अनुवंशिक तत्त्वे

ब) लिंगनिश्चिती

क) पालकांशी संबंधित अन्य घटक

ड) शैशवावस्थेतील मेंदू विकास

इ) झोप - शैशवावस्था

फ) विजोड रक्तगट

Seat
No. _____

B - 100

Total No. of Pages : 7

B.A. (Part- II) (Semester - III) Examination, November - 2018

LOGIC (I. D. S.) (Paper - I)

Traditional Logic

Sub. Code : 61913

Day and Date : Tuesday, 27 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [10]

- i) _____ is the subject matter of logic.
 - a) Man
 - b) Society
 - c) Inference
 - d) Induction
- ii) The nature of deductive inference is always _____.
 - a) Definite
 - b) Indefinite
 - c) Probable
 - d) None of these
- iii) A categorical proposition is classified into _____ parts.
 - a) Four
 - b) Five
 - c) Six
 - d) Seven
- iv) Sub-Contrary opposition is the relation between two _____ proposition.
 - a) Universal
 - b) Particular
 - c) Affirmative
 - d) None of these
- v) Opposition of proposition is one of the kinds of _____ inference.
 - a) Mediate
 - b) Immediate
 - c) Conditional
 - d) Contrary

P.T.O.

a) What inference by opposition of proposition can be drawn from the following propositions (any two) : [10]

- i) All men are mortal.
- ii) No Government servant is happy.
- iii) Some medicines are costly.

b) Test the validity of following inference (any two) : [10]

- i) All farmers are hard workers.
Therefore, all hard workers are farmers.
- ii) Some students are honest.
Therefore, some honest persons are students.
- iii) No child is brave.
Therefore, all children are non-brave.

Q3) a) Test the validity of following arguments. (any two) [10]

- i) All roses are red.
All roses are thorny.
Therefore, some thorny things are red.
- ii) Some girls are clever.
Some girls are not tall.
Therefore, some tall persons are not clever.
- iii) No dancer is singer.
No singer is actor.
Therefore, no actor is dancer.

b) Test the validity of following arguments. (any two)

i) If it rains then farmers are happy.

The farmers are happy.

Therefore, it rains.

ii) If he is teacher then he is honest.

He is a teacher.

Therefore, he is honest.

iii) If he is clever then he wins a prize.

He wins a prize.

Therefore, he is clever

OR

Answer the following questions fully. (Any two)

[20]

- Define logic and Explain the nature of logic.
- Explain the kinds of opposition of Proposition.
- Explain the four-fold scheme of proposition.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

i) हा तर्कशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.

अ) मनुष्य

ब) समाज

क) अनुमान

ड) विगमन

[10]

x) मिश्र अनुलंब संविधानाचे प्रकार पडतात.

अ) दोन

ब) तीन

क) चार

ड) पाच

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

अ) विगामी अनुमान

ब) तादात्म्य नियम

क) परिवर्तन

ड) संविधानाची रचना

इ) सोपाधिक विधानाचे प्रकार

फ) मिश्र अनुलंब विधानाचे दोष

किंवा

अ) खालील विधानावरून कोणती प्रतियोग अनुमाने काढता येतील ते सांगा. (कोणतेही दोन)

[10]

i) सर्व मानव मर्त्य आहेत.

ii) एकही सरकारी नोकर सुखी नाही.

iii) काही औषधे महाग आहेत.

ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

[10]

i) सर्व शेतकरी कष्टाळू असतात.

म्हणून, सर्व कष्टाळू शेतकरी असतात.

ii) काही विद्यार्थी प्रामाणिक असतात.

म्हणून, काही प्रामाणिक माणसे विद्यार्थी असतात.

iii) एकही बालक धाडसी नसते.

म्हणून, सर्व बालके न धाडसी असतात.

प्र.3) अ) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

- i) सर्व गुलाब लाल असतात.
सर्व गुलाब काटेरी असतात.
म्हणून, काही काटेरी वस्तु लाल आहेत.
- ii) काही मुली हुषार असतात.
काही मुली उंच नसतात.
म्हणून, काही उंच व्यक्ती हुषार नसतात.
- iii) एकही नर्तिका गायिका नसते.
एकही गायिका अभिनेत्री नसते.
म्हणून, एकही अभिनेत्री नर्तिका नसते.

ब) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

[10]

- i) जर पाऊस पडला तर शेतकरी सुखी होतील.
शेतकरी सुखी आहेत.
म्हणून, पाऊस पडला आहे.
- ii) जर तो शिक्षक असेल तर तो प्रामाणिक असतो.
तो शिक्षक आहे.
म्हणून, तो प्रामाणिक आहे.
- iii) जर तो हुषार असेल तर तो बक्षिस मिळवेल.
त्याने बक्षिस मिळवले आहे.
म्हणून, तो हुषार आहे.

किंवा

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या सांगून तर्कशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) प्रतियोग अनुमानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

B - 102

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

PUBLIC ADMINISTRATION (I.D.S.) (Paper - I)

Sub. Code : 61916

Day and Date : Tuesday, 27 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write correct alternative from the following: [10]

- i) _____ is the nature of Public Administration after independence.
 - a) Welfare
 - b) Limited
 - c) Individualistic
 - d) Dictatorial
- ii) Public Administration is _____.
 - a) Social Science
 - b) Natural Science
 - c) Ethical Science
 - d) Biological Science
- iii) _____ is the First Government Corporation in India.
 - a) State Bank of India
 - b) Reserve Bank of India
 - c) Life Insurance Corporation
 - d) State Bank of Patiyala
- iv) _____ is an example of staff unit.
 - a) Public Corporation
 - b) Independent Regulatory Commission
 - c) Secretariat of the President
 - d) Company
- v) _____ administration is subject to the principle of public responsibility.
 - a) Public
 - b) Private
 - c) Personnel
 - d) Military

P.T.O.

- vi) _____ said about Good Governance as 'We don't need more government, we need better government'.
- a) David Osborne and Ted Gaebler
 - b) Lan and Rosenbloom
 - c) Pollitt
 - d) U.A.Gunn
- vii) The concept of "Line" and "Staff" unit is derived from _____ administration.
- a) Military
 - b) Financial
 - c) Civil
 - d) Local
- viii) To select right or suitable service from government services is termed as _____.
- a) New public management
 - b) Managerial approach
 - c) Bureaucracy
 - d) Public choice approach
- ix) Delay in the disposal of work is a drawback of _____.
- a) Hierarchy
 - b) Span of control
 - c) Unity of command
 - d) Co-ordination
- x) The concept of 'Development Administration' is first used by _____.
- a) White
 - b) Willoughby
 - c) Waldo
 - d) U.L. Goswami

Q2) Answer the following questions:

- a) What is Public Administration? Explain the difference between public and private administration. [10]

OR

Write the difference between 'Line' and 'Staff' units of Organization.

- b) Write the meaning and characteristics of Public Corporations. [10]

OR

Write the meaning, nature and characteristics of New Public Management.

Q3) Write short notes (Any Four) :

[20]

- a) Importance of Public Administration
- b) Challenges of Privatization
- c) Principle of Decentralization
- d) Principle of Hierarchy
- e) Parliamentary control over Public Corporations
- f) Public Choice Approach

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

[10]

प्र.1) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा.

- i) स्वातंत्र्यानंतरचे लोक प्रशासनाचे स्वरूप आहे.
 अ) कल्याणकारी ब) मर्यादित
 क) व्यक्तिगत ड) हुकुमशाही
- ii) लोकप्रशासन हे आहे.
 अ) सामाजिक शास्त्र ब) नैसर्गिक शास्त्र
 क) नीतिशास्त्र ड) जीवशास्त्र
- iii) हे भारतातील पहिले सरकारी लोकनिगम आहे.
 अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
 क) लाईफ इन्शुरन्स कॉर्पोरेशन ड) स्टेट बँक ऑफ पतियाळा
- iv) हे स्टाफ घटकाचे उदाहरण आहे.
 अ) लोक निगम ब) स्वतंत्र स्वनियंत्रित आयोग
 क) राष्ट्रपतीचे सचिवालय ड) कंपनी
- v) प्रशासनात सार्वजनिक जबाबदारी महत्वाची मानली जाते.
 अ) लोक ब) खाजगी
 क) सेवक ड) लष्करी
- vi) 'आम्हाला मोठ्या आकाराच्या शासनापेक्षा सुशासनाची गरज आहे,' असे मत यांनी सुशासनासंबंधी व्यक्त केले आहे.
 अ) डेव्हिड ओसबर्न आणि टेड गॅब्लर ब) लान आणि रोझनब्लूम
 क) पोलिट ड) यू. ए. गुन्न
- vii) 'लाईन' आणि 'स्टाफ' घटक ही संज्ञा प्रशासनातून घेण्यात आली आहे.
 अ) लष्करी ब) वितीय
 क) नागरी ड) स्थानिक
- viii) शासकीय सेवा-सुविधांमधून योग्य सेवा-सुविधा निवडणे म्हणजे
 अ) नव लोक व्यवस्थापन ब) व्यवस्थापकीय दृष्टीकोन
 क) नोकरशाही ड) लोक निवड दृष्टीकोन

ix) कार्याला विलंब हा चा दोष आहे.

अ) अधिकार पद परंपरा ब) नियंत्रण कक्षा

क) आदेशाही एकता ड) समन्वय

x) 'विकास प्रशासन' ही संकल्पना प्रथम ने मांडली.

अ) व्हाईट ब) विलोबी

क) वाल्डो ड) यू. एल. गोस्वामी

प्र.2) पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) लोकप्रशासन म्हणजे काय? लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यातील फरक स्पष्ट करा. [10]

किंवा

संघटनेच्या 'लाईन' (रेषा) आणि 'स्टाफ' (सल्लागार) या घटकातील फरक लिहा.

ब) लोकनिगमाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये लिहा. [10]

किंवा

नवलोक व्यवस्थापनाचा अर्थ, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) लोकप्रशासनाचे महत्व

ब) खाजगीकरणाची आव्हाने

क) विकेंद्रीकरणचे तत्व

ड) अधिकारपद परंपरेचे तत्व

इ) संसदेचे लोकनिगमावरील नियंत्रण

फ) लोक निवड दृष्टीकोण

Seat
No. _____

B - 90

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018

CO-OPERATION (I.D.S.) (Paper - I)

Principle of Co-operation

Sub. Code : 61903

Day and Date : Tuesday, 27 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- i) The manchester principles were stated in the year _____.
 - a) 1844
 - b) 1895
 - c) 1964
 - d) 1995
- ii) Co-operative society is a _____ organisation.
 - a) compulsory
 - b) political
 - c) voluntary
 - d) none of the above
- iii) The interest on capital in co-operation is _____.
 - a) limited
 - b) unlimited
 - c) high
 - d) low
- iv) _____ is a golden mean between capitalism and socialism.
 - a) Privatisation
 - b) Liberalisation
 - c) Globalisation
 - d) Co-operation
- v) Ownership of productive tools in capitalism remains with _____.
 - a) Government
 - b) Joint
 - c) Private
 - d) Co-operative
- vi) Economic year of co-operative societies starts on _____.
 - a) 28th February
 - b) 31st March
 - c) 30th June
 - d) 1st April

P.T.O

- vii)हा ग्रंथ स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी लिहिला.
 अ) सत्यार्थ जीवन ब) सत्यार्थ प्रकाश
 क) सत्य कर्म ड) सत्यवचन
- viii) स्वामी विवेकानंद हेयेथे भरलेल्या जागतीक धर्मपरिषदेत सहभागी झाले होते.
 अ) लंडन ब) पॅरिस
 क) न्युयार्क ड) शिकागो
- ix)यांना महाराष्ट्राचे 'मार्टिन ल्युथर किंग' असे म्हणतात.
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) धोंडो केशव कर्वे
 क) लोकहितवादी ड) महात्मा जोतीबा फुले
- x) पुणे करार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणियांच्यामध्ये झाला.
 अ) पंडित नेहरू ब) महात्मा गांधी
 क) यशवंतराव चव्हाण ड) राजर्षी शाहू महाराज

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) आर्य समाजाची तत्वे व कार्य स्पष्ट करा. [10]

किंवा

स्वामी विवेकानंद यांचे जीवन व कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) महात्मा फुले यांच्या शैक्षणिक कार्याचे मूल्यमापन करा. [10]

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जीवन व सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) वूडचा खलीता (1854)
 ब) ख्रिस्ती मिशनऱ्यांचे कार्य
 क) ब्राह्मो समाज
 ड) महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य
 इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची ग्रंथसंपदा
 फ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि भारतीय राज्यघटना

Seat No. _____

B - 118

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, November - 2018
SOCIOLOGY (Optional)
Structure of Indian Society (Paper - III)
Sub. Code : 61963

Day and Date : Thursday, 29 - 11 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentence choosing the correct alternative. [10]

- i) _____ is the last stage of Ashram system.
a) Gruhasthashram b) Wanprasthashram
c) Brahmacharyashram d) Sanyasashram
- ii) _____ was the base of social stratification.
a) Varna b) Class
c) Property Rights d) Status
- iii) In Islamic period. 'Din - i - Ilahi' denominations founded by _____.
a) Aurangjeb b) Shahajahan
c) Samrat Akbar d) Babar
- iv) 'Adoption of Limited Technology' is the characteristic of _____ society.
a) Rural b) Tribal
c) Urban d) Semi urban
- v) Joint and Patriarchal family system is the characteristics of _____ society.
a) Rural b) Urban
c) Tribal d) Semi urban
- vi) _____ is the scripture of Sikh Religion.
a) Gurugranth Saheb b) Kuran
c) Bible d) Ram charitra manas

P.T.O

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुर्ण करा.

[10]

- अ) सामाजिक समस्येचे स्वरूप आहे.
- i) सार्वभौमिक ii) राजकीय
iii) नैसर्गिक iv) वैयक्तिक
- ब) सामाजिक समस्या पासून उगम होतात.
- i) सामाजिक विघटन ii) सामाजिक संघटन
iii) सामाजिक संस्था iv) सामाजीकरण
- क) सामाजिक समस्ये संदर्भात 'मूल्यसंघर्ष दृष्टिकोण' यांनी विकसित केला.
- i) ऑगस्ट कॉम्ट ii) रॉबर्ट मर्टन
iii) मॅक - आयव्हर - पेज iv) फुलर्स आणि मायर्स
- ड) लोकसंख्या ही भारतीय समाजाची समस्या आहे.
- i) पर्याप्त ii) निम्न
iii) अतिरिक्त iv) यापैकी नाही
- इ) लोकसंख्या नियंत्रणासाठी शिक्षण उपयुक्त आहे.
- i) धार्मिक ii) अनौपचारिक
iii) लोकसंख्या iv) नैतिक
- फ) हा भारतातील दारिद्र्याच्या समस्येला जबाबदार असणारा प्रमुख घटक समजला जातो.
- i) राजकीय अधिकार ii) वाढते जनन प्रमाण
iii) समानता iv) यापैकी नाही
- य) भारतात दारिद्र्य रेषेची संकल्पना साली निश्चित करण्यात आली.
- i) 1977 ii) 1960
iii) 1974 iv) 1989

- र) 2 आक्टोबर 1980 रोजी भारतात योजना सुरु झाली.
- i) ट्रायसेम ii) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार
iii) एकात्मिक ग्रामीण विकास iv) रोजगार हमी
- ल) हे सांप्रदायिक हिंसाचाराचे प्रमुख कारण आहे.
- i) आधुनिकीकरण ii) आलिप्ततावाद
iii) एकरूपता iv) राजकीय स्वातंत्र्य
- व) हा सांप्रदायिक हिंसाचाराचा परिणाम आहे.
- i) सामाजिक तणावात वाढ ii) माध्यमांचा दुरुपयोग
iii) संधीसाधू नेतृत्व iv) असुरक्षितता

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) सामाजिक समस्येची व्याख्या सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
लोकसंख्यावाढीची कारणे विशद करा.
- ब) दारिद्र्य निर्मुलनाच्या शासकीय उपाययोजना स्पष्ट करा.
किंवा
सांप्रदायिक हिंसाचार निर्मुलनाचे उपाय विशद करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) मूल्यसंघर्ष दृष्टिकोन
ब) सामाजिक विघटन
क) लोकसंख्यावाढ नियंत्रणाच्या उपाययोजना
ड) दारिद्र्याची कारणे
इ) सांप्रदायिक हिंसाचाराची संकल्पना
फ) सांप्रदायिक हिंसाचाराची कारणे

ॐॐॐ

B - 123

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, December - 2018
POLITICAL SCIENCE (Optional) (Paper - IV)

Ancient Indian Political Thought

Sub. Code : 61970

Day and Date : Monday, 03 - 12 - 2018

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write the correct alternative from following.

[10]

- i) _____ has written the book 'Hindu Polity'.
 - a) Kautilya
 - b) K.P. Jaiswal
 - c) D.R. Bhandarkar
 - d) R.C. Mujumdar
- ii) The base of divine theory of state is _____.
 - a) People
 - b) King
 - c) God
 - d) Ved
- iii) Which religious philosophy consists 'Dighnikay' literature?
 - a) Jainism
 - b) Buddhism
 - c) Parashi
 - d) Christian
- iv) In which part of Mahabharata kingship was discussed?
 - a) Yaksh parva
 - b) Adi parva
 - c) Parashar
 - d) Shanti parva
- v) Which literature consists of Sanhita, Brahmane, Upanishade and Aaranyake?
 - a) Christian
 - b) Vaidic literature
 - c) Islamic
 - d) Manusmruti
- vi) Who wrote the book 'Mahabharata'?
 - a) Narad
 - b) Valmiki
 - c) Vishwamitra
 - d) Vyasa

P.T.O.

- vii) Which book consists of the teachings of Jainism?
- a) Jatak Katha b) Arthashastra
c) Dighanikay d) Nitivakyamrut
- viii) What percentage of agriculture revenue people agreed to give to Manu?
- a) $\frac{1}{6}$ b) $\frac{1}{5}$
c) $\frac{1}{10}$ d) $\frac{1}{4}$
- ix) The chief of Republic was called as _____.
- a) Gramini b) Prime minister
c) Ganadhyaksh d) Panchkuli
- x) How many states were included by Kautilya in Mandal theory?
- a) 12 b) 14
c) 10 d) 16

Q2) Write answers of the following questions.

- a) Explain the major characteristics of Ancient Indian Political Thought. [10]

OR

Explain in details the Divine theory of origin of state.

- b) Discuss in detail the Ancient Indian Republics. [10]

OR

Discuss the views of Kautilya on kingship.

Q3) Write short notes. (any four)

[20]

- a) Vaidik literature
b) Shadgunya theory of Kautilya
c) City state system
d) Saptang theory of Kautilya
e) Grampramukh (Gramini)
f) Boudh Literature

- ix) गणराज्याच्या प्रमुखाला म्हटले जात होते.
 अ) ग्रामिणी ब) पंतप्रधान
 क) गणाध्यक्ष ड) पंचकुली
- x) कौटिल्याने मंडल सिद्धांतामध्ये किती राज्यांचा समावेश केला होता?
 अ) 12 ब) 14
 क) 10 ड) 16

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) प्राचीन भारतीय राजकीय विचारांची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [10]
 किंवा
 राज्याच्या उदयाचा दैवी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) प्राचीन भारतीय प्रजासत्ताकाविषयी सविस्तर चर्चा करा. [10]
 किंवा
 कौटिल्याच्या राजपदाविषयीच्या विचारांची चर्चा करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) वैदिक साहित्य
 ब) कौटिल्याचा षाडगुण्य सिद्धांत
 क) नगर राज्य व्यवस्था
 ड) कौटिल्याचा सप्तांग सिद्धांत
 इ) ग्रामप्रमुख (ग्रामिणी)
 फ) बौद्ध साहित्य

